تابلۆی سریالی و ڕۆمانی شێوەکاری … نیهاد جامی

” ئەم نووسینە قسەکردنە لە ڕوانگەی زنجیرەیەک تابلۆی سریالیانەی هونەرمەندی شێوەکار حەمە هاشم”

هونەر رووبەری خەیاڵی مرۆڤی بیرکەرەوەیە، مرۆڤێک بیرکردنەوە لەناو زماندا دەگۆڕێتە سەر وێنەی زهنی، بۆیە ئەوە تووشی سەرسووڕمانیمان ناکات، کاتێک کارێکی هونەری لەدەرەوەی تێگەیشتنی باو وێنای دنیایەکیتر دەکات، ساتەوەختە ترسناکەکانی ژیان، گۆڕینی ترس لە مەرگ بۆ کاری هونەرییە، مردن ڕووبەرێکە تەنیا کاری هونەرییە دەتوانێت لەدەرەوەی ئەو ڕووبەرەوە وێنای جوانی بکات، مێژووی داهێنان لەهونەردا وێنای خەیاڵی گۆڕینی مەرگە، ئەمە لەو سەرتایەوە نامانەوێت ڕووبەرێک بۆ دۆکۆمێنتێکی مێژوویی بخەینە ڕوو، کە چۆن هونەر لەناو ساتەوەختی مەرگ و جەنگە ترسناکەکاندا هاتووە و نەمریی بە زەمەن بەخشیووە، هەڵبەت ئەوە کاری پسپۆڕانی ئەو بوارەیە کە توێژینەوەی تیا ئەنجام دەدەن، ئەوەی ئێمە دەمانەوێت کاری لەسەر بکەین، زیندوویەتی کاری هونەرییە لەساتەوەختێکی هەنووکەییدا.

ئەو ساتەوەختەی ئێمە تیایدا دەژین، دۆخێکی نوێی ترسناکی کۆمەڵگای مرۆییە کە بەهۆی نەخۆشی کۆرۆناوە دنیا کەوتە ژێر هەڕەشەوە، مرۆڤ لەشەقامەکانەوە گۆڕایەوە ناو ماڵەکان، ماڵ چیتر سەفەرێکی ئودیبی نیە کە گەڕانەوە کوشتن و تراژیدیا بخوڵقێنێت، بەڵکو بەپێچەوانەوە، ماڵ بوو بە پارێزگاری لەخود و مانەوەی ژیان، بە ئەوەی تراژیدیا نەخولقێنین دەبێت لەماڵەوە بمێنینەوە، ئەوە ئەو ساتەوەختە هەنووکەییە کە ئێمە تیایدا ژیاین.

لێرەدا پرسیارێک ڕووبەرووی هونەرمەند دەبێتەوە: چیبکەین لە ماڵەکانمان؟ کاتێک ئەو پرسیارەمان لەخۆمان کرد ناتوانین بەدەنگی نەگەڕین بەجۆرێک لە کارکردن، ئەوە وا دەکات بەدوای گونجاوترین دەرفەت بگەڕێین، کە چۆن کار بکەین؟ بۆ کەسی هونەرمەند گەڕانە بەدوای فۆڕمێکیترەوە، تاوەکو بتوانین کاری هونەری گوزارشت بێت لەو دۆخەی تیایدا گیرۆدەی کردووین.

دنیابینی ئێمە بۆ کاری هونەری ڕوانینێکە لەدیدی واقعبینانەوە دەڕوانێتە شتەکانەوە، ئەوە ئاگایی هونەرمەندە لەناو کاری هونەری ئامادەبوونی هەیە، بۆیە بونیادی ناوەوەی ژیان دەگوازێتەوە ناو بونیادی هونەریی، لێرەوە بە تێگەیشتن لەکاری هونەری دەبێت

لەتێگەیشتنمان بۆ ڕووداوەکانی ناو ژیانەوە سەیری شتەکان بکەینەوە، نەوەک لەناو کاری هونەرییەوە ژیان بخوێنینەوە.
لەڕوانگەی زنجیرەیەک تابلۆی سریالیانەی هونەرمەندی شێوەکار حەمە هاشم گوزارشت لەو ساتەوەختە ترسناکەی مرۆڤی کوردیی دەکات، وەک کارەکتەرێکی نێو ژیان کاتێک نەخۆشی و پەتا ئەو مرۆڤە لە شەقامەوە دەگەڕێنێتەوە ماڵەوە، لێرەدا ئەو دوانزە تابلۆیەی کە نیگاری دەکیشێت، ئاراستەیەک بۆ ئێمە دەخاتە ڕوو، کە هونەرمەندەکەمان وەک هەر کەسێک ترسی لەمردن نیە، بەقەد ئەوەی ترسی ئەو لە کوشتنی خەونە، ئەوە مەرگی ڕەنگ و کوژرانی مانای جوانییە لەزهنی ئەودا، بۆیە ئەو ڕۆمانێکی شێوەکاری نووسیوە.
هەڵبەت لێرەدا نامەوێت هیچ گێرانەوەیەکی مێژوویی بیر خوێنەر بێنمەوە لەبارەی ئەدەب و هونەر لەسەردەمی دادایزم و دواتر لای سریالییەکان، چونکە لەلایەک ئەو باسە دوورمان دەخاتەوە لەقسەکردن لەو تابلۆیانە، لەلایەکیتر ئەوە باسەکە هەر کەسێک کە خولیای تێگەیشتنی هەبووبێت توانیویەتی بگات بە زانین لەبارەیانەوە، هەڵبەت تاکە سەرنجێک لەو بارەیەوە تۆماری بکەین تەنیا ئەوەیە کە سوود بە نووسینەکەمان بگەیەنێت، ئەگەر سریالییەکان پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆیان بەیەکەوە هەبێت، کە پەیوەندییەکی ئەرگانی جوانیناسی بێت بە تێگەیشتن لەمانا ڕۆحییەکانی ترسێک کە هەڕەشە لەبوونی جوانی و بەها بکات، ئەوا هونەرمەندەکەی ئێمەش هەمان دۆخی تێدایە، نەک تەنیا لەناو ئەو کۆمەڵە تابلۆیەدا، بەڵکو لەکۆی ئەزموونی کارکردنی کە ویستویەتی داکۆکی لەجوانی بکات وەک هونەر و ئەدەب، بۆیە لەهەندێک ساتەوەختدا نووسین بەشدارییەکیتریەتی لەناو کاری ئەدەبی و هونەریدا، بە ئەوەی ئەو تێگەیشتنە لەناو ووشەکان نەخنکێن دەبێت بیگوازینەوە نێو تابلۆ، ئەوەش لەڕێی یەکێک لە تابلۆکانیدا کەمێکی تێگەیشتنمان دەکات بە خوێندنەوەی هونەرمەند بۆ جوانی و کاری هونەری، تا بزانین ئەوەی دەمرێت جەستەی مرۆڤە، یاخود کوژرانی ڕەنگە وەک ئاماژەی نێو خەون.
خەون لەوێناکردنی ئایندە دەبێت بە ئیفلیجکردنی خەیاڵ، کە چیتر نەتوانین وێنای جوانی بکەین، کاتێک ترس دێت، بۆ هونەرمەند کە خەونی لەناو هونەردا بێت گەڕانەوە بۆ ماڵ پارێزگاری جەستە نیە لەمەرگ، ئەوە بیرکردنەوەیە لەوەستانی زەمەن کەتاییهاتنە بەخەیاڵ، بەڵام کۆتاییەک سەرەنجام ڕەنگ چیرۆکی ئەو دۆخە دەروونییەمان بۆ دەگێڕنەوە کە هونەرمەند هەستی پێدەکات.
هەست بێدەنگانە دەمێنێتەوە دەیەوێت ئەوەمان نیشان بدات، ئامادەبوون لە ماڵ سوود وەرگرتنە لە کات، بۆیە کاری نوێ بەرهەم دێنێت، بەڵام نەست لەودیوی کاری هونەری حەقیقەتی بیرکردنەوە

دەخاتە ڕوو، ئەوەی بیرکردنەوەیە لەدنیای شێوەکاری سلڤادۆر دالی کە جەنگ چ ترسێکی لەلای خوڵقاند، بەڵام لێرەدا تێگەیشتنی هونەرمەندە لەوەی بۆچی دالی ئاوا دنیای دەبینی، لێرەدا بە بیابان بوونی دنیا لەڕێی ڕەنگ و پانتایی بەتاڵ فۆڕم دەباتە ئاستێک نەتوانین بیر لەهیچ تابلۆیەکی سریالی بکەینەوە، چونکە ئەو گێڕانەوەیە بۆ نێو تابلۆکانی زهنی هونەرمەند نیە، هەندێی ویناکردنی پاشەڕۆژە لەناو تێکشکاندن و کۆتایی هاتنی خەیاڵ.
تێکشکاندن دەست گرتنە بەسەر خەزێنەی خەیاڵ، ئەوە هەستکردنە بە شکان و تێکەڵبوونەوەی ڕەنگە بە خاک، خاکێک کە بووە بە لم، چەکوشێک دەبینین کە ئاماژەی ئەو شکانەیە، پەیژەیەک بۆ سەرکەوتن و چوونە ناو مێشکی هونەرمەندەکان، چونکە کەلە سەرەکە هەر سەری هونەرمەندەکە خۆیەتی، بۆیە ئیدی دەستی بەسەردا دەگرن، بەڵام لەو نێوەندەدا ئەو چی بۆ دەمێنێتەوە؟ تە فەرۆکەی بە کاغەز بەسەریەوەیەتی، ئەوە گێڕانەوەیە بۆ سەرەتای خەون بینین، کاتێک لەمنداڵیدا لەڕێی ئەو فرۆکە کاغەزانەوە دەمانەوێت بفڕین ودنیا ببینین.
ئەوەش دەشدامانەکە کە پێمان بڵێت ئیدی هیچم لەدەست نایەت جگە لەگێڕانەوەی خەیاڵی مناڵی، کە دەمانویست لەڕێی فرۆکە کاغەزینەکانەوە بفڕین، بەڵام فرینێک دەبێت ئەمجارە فرۆکەکان خەونە شکاوەکانی نێو مێشکی ئەو هەڵبگرن و بیخەنەوە سەر ئاراستەی ئەو ڕێگایەی کە بەتەنیشتمانەوەیە، ئەوەش ڕێگای سەر لەنوێ خەون بینینە.
دەسپێکی ئەو چیرۆکە ئاوا دەست پێدەکات، وەک ئەوەی پێشەکی ڕۆمانە دوانزە بەشەکە بێت، کە تابلۆ بەدوای تابلۆ چیرۆکی خەون وترس دەگێڕنەوە.
کاتێک پڕۆژەیەکی هونەریی لە نائاگایی هونەر بخولقێنێت، ئەو ساتە گوتاری هونەری خوێندنەوەی بونیادی پێکهاتەی گوتارە، لێرەوە ئەوەی دەمرێت ئاگاییە، چیتر بە خوێندنەوە لەژیان خۆیەوە سەیری کاری هونەری ناکەین، بەڵکو لەکاری هونەریەوە دەمانەوێت ژیان بخوێنینەوە.
ئەو تابلۆ سریالیەی هونەرمەند حەمە هاشم کارکردنە بە نائاگایی مرۆڤێک لەناو ڕەنگ وێنای ژیان دەکات، کوشتنی ئاگایی گشتیە، بە ئەوەی نەست بتوانێت وێنای پەیوەندی نوێ بە ساتەوەختی زیندەگی هونەرمەند بکات، ئەو لە “ئێستا” یەکدا زەمەنێکی سەربەخۆی خۆی هەیە، زەمەنێک ئامادەبوونی ئەو، ئامادەبوونی ڕەنگە لەناو شتەکاندا، شتەکان چین؟ مەبەستمان لە ئامادەبوونی ڕەنگ چیە؟
لەوتابلۆیەدا دوو رەنگ هەیە، لەنیوەی خوارەوە ڕەنگێکی ئەرخەوانی

کە شتەکانی گرتەتە خۆی، ئەو شتانەی بریتین لە دوو ماترالن، پایسکیل و پەیکەری سەری مرۆڤێک، پەیکەرێک زیاتر لە شکاو دەچێت لەجەستەی کەسەکەوە، ئەوەش وا دەکات ئاراستەیەکی پەیوەندی لەگەڵ پایسکیل بدۆزینەوە، لە نیوەی سەرەوەدا ڕەنگێکی پەلین نەکراو، بەڵام خاوەنی خەسڵەتی خۆیەتی، بەشی سەرەوەی پاسکیلەکەی گرتەتە خۆی، هەرچەندە تایەی پاسکیلەکە لەناو ڕەنگە ئەرخەوانیەکەدایە.

ئەو نیگەرانیەی هونەرمەندەکەمان بێ ئومێد بوونە لە کوشتنی جوانی بۆیە پەیکەری ئەو سەرە هەر مرۆڤێکی ئاسایی نیە و گوزراشت لە ساتەوەختێکی تێپەڕ ناکات، بەڵکو ئەوە گەڕانەوەیە بۆ یادەوەری کولتووریی و ئاگایی جوانکاری هونەرمرند بۆ کاری هونەری، چونکە ئەو سەرە لە بنەرەتەدا پەیکەری “داڤید” ە، کە یەکێکە لە بەناوبانگترین کارەکانی مایکل ئەنجیلۆ، لێرەدا تێدەگەین ئەمە لەبەردەم ترسی لەدەستچوونی جوانیدایین، ئەوەش پەیوەستە بەو کولتوورەی کە کۆی ئاگایی جوانیناسیانەی ئەمە پێک دێنێت.

تا ئێرە ئەوەی باسی دەکەین، ئەوەیە کە دەیبینین، ئەوەی کە نایبینین چیە؟ ئەو دابەشکردنە لە ڕەنگ ئاخۆ پەیوەستە بە ئاگایی و نائاگاییەوە؟ یاخود ڕەنگ ئەویان تێدەپەڕێنێت، دەچێتە ئاستی زەمەنیەوە؟ ئەگەر دەچێتە ناو زەمەنەوە، کەواتە ئەو ئێستایە چیە کە ئەمەی تێداین، ئاخۆ ڕەنگی ئەرخەوانی کە زیاتر ئاماژەیە بۆ خەون دەشێت گریمانەی ئەوە دابنێین کە زەمەنی “ئێستا” ی ئەمەیە؟ ئایا ئەوە وەک پەیکەری سەری مرۆڤەکە ڕووبەرووی مەرگی خەونمان ناکاتەوە؟ ئەگەر ئەو گریمانەیە لە شوێنی خۆیدا بوو، پاسکیل لەنێو چ ئاماژەیەکەوە کەوتەتە نێوان هەردوو زەمەنەکە، ئاخۆ بەشی سەرەوەی تابلۆ، ڕەنگە نوێیەکە یادەوەری ئەمەیە، یاخود زەمەنی نادیارە؟ گەر زەمەنی نادیارە بۆچی بەشایەکی بەتاڵە و هیچیتر؟

ئەمە هەوڵ دەدەین لەڕێگەی ئەو پرسیارانەوە، پەیوەندی هونەرمەند بە ئاستە زەمەنیەکان و کردەی وەرگرتنی ئەمە بۆ تابلۆکەوە بخوێنینەوە.

ئەمە لێرەدا چی نابینین؟ ئەوەی نەبینراوە چۆنیەتی وێناکردنەوەی ژیانە بە کۆمەڵگاوە، بەڵام کۆمەڵگا لەکوێی زیندەگی ئەمەیە لەساتی تاعون و نەخۆشیدا؟ مرۆڤ بەرەو گۆشەگیربوونی راستەقینەی خۆی دەڕوات، ئیدی مرۆڤی نوێ دەکەوێتە گومانە لەو تێگەیشتنەی کە ئەو بونەوەرێکی کۆمەڵایەتیە، بەڵکو کۆمەڵایەتی بوونی دەبێتە هۆی مردنی، ژیانیش وابەستەی ئەو تەنیاییە کە دەرگا لەسەر خۆی دابخات، یادەوەری ئەو بۆ ژیانی کۆمەڵەی تێکشکا، ئەوە ئەو ئێستایە کە هەموومان خۆمان خافلاندووە بە لەیادکردنی، بەڵام ئاخۆ ئەمە دەگەڕێینەوە بۆ ژیانی بەر لەتاعون؟

خەون بە ژیانەوە خەونبینینی مرۆڤە بە مانەوە، دەستەواژەی لە پێناو تێدا دەمرم" هیچ نیە جگە لە درۆیەکی دەمامکدار، دەمامک خەسڵەتێکی دیاری تێگەیشتنی ئەو هونەرمەندەمانە، کە پێشتر لە پرۆژەی “نیشتیمانێکی ونبوو” خستبوویە ڕوو، یادەوەری دەمامکەکە و ئێستا دەبێتە سیمای ڕاستەقینەی مرۆڤی ئێستامان، ئەو مرۆڤەی لەدەرەوەی دەمامک وخەونی زەمەنی بریتیە لەمانەوە، مانەوەیەک دەڕوانێتە پاسکیل وەک ئاراستەی زەمەنی، بزانێت لەکوێوە وەستاوەو بە یەکجاری لەجولە دەکەوێت تا ئەویش کۆتایی بێت، نیگا هێندە بە ئومێدە کە سەختە پاسکیک بگاتەوە لای سەری ئەو مرۆڤە تابچێتەوە سەر پاسکیلەکەو بتوانێت ڕێبکات بە ژیان و خەون بینین، بەڵام بەوەستان و چاوەروانیەک کە تابلۆ زەمەنی تیا ڕاگرتووە، بە خۆی دەمانخاتە بەردەم مەرگی خەون.
مەرگەک پاسکیلەک لە ڕێڕەوی ژیان لەشوێنی خۆی وەستاوە، دردۆنگیەکی زەمەنی نێوان ئێستا و داهاتوو، ئەوەش ترسیئ لەدەستدانی ئایندەیە، ئەو ڕەنگە نوێیەی لە بۆشایەکی نادیار دەچێت بۆشایەک ئاخۆ خەونی سەر لەنوێ تیا دەنووسینەوە، یاخود ئەوە کۆتایەکە بە نەبوون، کە سەرەتای گومانەکە دەرگا لەزنجیرەیەک تابلۆیتر دەکاتەوە.
خاڵێکی گرنگی ئەو پیشانگا شێوەکاریە ئەوەیە تابلۆکان یەکتری تەواو دەکەن، چیرۆکێک دەگێڕنەوە، بەلام چیرۆک وا بەستەی زنجیرەی کۆنۆلۆژی تابلۆ نیە بەدوای یەکتر، ئەوە بینەرە بە پێی تێگەیشتن وئاگایی کولتووریی خۆیەوە تابلۆکانی ناو چیرۆکەکان دەخەنەوە سەر ئاراستەی ماناکانی بینین، بەڵام کۆی گوتارە هونەریەکە دنیابینی هونەرمەندە لەچۆنیەتی سەیرکردنەوەی زەمەنی بە ئێستا، ئەو تابلۆیەی لە پێشوودا لەسەری وەستاین، پەیوەندیەکی ڕاستەوخۆی وابەستەی ئەو تابلۆیە دەکات، بەهۆی ئەوەی فیگور هۆکاری خولقاندنی پەیوەندی نیە، هێندەی ئەوە ڕەنگە دەبێتە کەنالی پەیوەندی بە قوڵبونەوە لەناو زەمەن.

رووبەرووبونەوە لەگەڵ مەرگ، ئینتیماکردنە بە ناو خەیاڵ، لێرەدا مەرگ و خەیاڵ دەبنە دوالیزمێک لەناو ئەو تابلۆیەدا، دوو ماترالد دەبنە ئاماژە لەناو پانتایی ڕەنگدا، ئاسن وەک مەرگ دەردەکەوێت، کە دوورکەوتنەوەمان لێی، تەنیا لەڕێی خەیاڵ و خەونبینینە، هەور ئاماژەیەکە بە خەیاڵ، کەوا لە هونەرمەندەکەمان دەکات بەسەر بەلەمەکەیەوە بڕواتە ناو خەیاڵەوە، گەشتی هونەرمەند بەسەر بەلەمەکەیەوە بە ناو هەور، سەفەری خەیاڵە بە دوورکەوتنەوە لەدنیایەک کە جگە لە مەرگ هیچ مانایەکیتری تیا نەماوە، بۆیە لێرەدا خەیاڵ خاڵی نیە لەیادەوەری مناڵی، ئەگەر لە تابلۆی پێشوو

فڕەکەی کاغەز ئاماژە بێت بە ئەو یادەوەرییە، ئەوا لێرەدا بەڵام گەڕانەوەیە بۆ بەڵەمی کاغەزینی مناڵی لەناو تەشتی ئاودا، بەڵام ئەوە ناکرێت بەوە لێک بدەینەوە کەوا هونەرمەندەکەمان بیەوێت وێنەی مناڵی بکێشێتەوە، بەڵکو مناڵی تەنیا دەروازەیەکە بۆ چۆنیەتی تێگەیشتن لەگەورەبوون، خەونی یادەوەری لەگەورەبوون پیر نابێت و لەناو تابلۆدا پارێزگاری لەبوونی خۆی دەکات.

لێرەدا رووبەرووی ئەو پرسیارە دەبینەوە ئاخۆ حەمە هاشم هونەرمەندێکی نۆستالۆژییە؟ ئەو پرسیارە بە ئێمە وابەستەی وشەیەک نییە بە وەلام، کە بە بەڵێ وەلامی بدەینەوە، بەڵکو وەک ئەلبێر کامۆ لەشوێنکدا دەنووسێت وشەی نەخێر یاخی بوونە، بەلام لێرەدا سریالێیەت هونەرێک نییە بۆ نۆستالۆژیا، قسەکردن لە نۆستالۆژیا لەڕاستیدا کوشتنی ماناکانی پانتایی بەتاڵی ڕەنگە، ئەوە نۆستالۆژیا نییە، بەڵکو پەیوەندی نێوان هونەرمەند و بوونە، ئەو بۆشاییەی کەوتۆتە نێوانیان فەزای ڕەنگە کە دەیەوێت وەرگر لەکردەی بینین مانا نادیارەکانی ببینێت.

ڕابردوو تەنیا وەک نەستێکی فرۆیدی دێتەوە، ئەوە سریالی بوون نییە وامان لێ دەکات بیر لەتابلۆکانی سلڤادۆر دالی بکەینەوە، چونکە دنیای دالی تەواو لەدنیای هونەرمەندەکەی ئێمە جیاوازە، ئەوەی کەیان دەکاتەوە سریالی بوونە، بەلام لێرەدا پێویستە گەر لەنەستی فرۆیدییەوە سلڤادۆر دالی وێنای سەر لەنوێی مانا دەکات، ئەوا نابێت بیر خۆمانی بەرینەوە هونەرمەندەکەی ئێمە لەڕێی نەستەوە وێنای چەپاندنی ئەو ترسەی مرۆڤی کوردیی دەکات، گەر ترسی ئەو مرۆڤە مانەوە بێت و نەمرێت، بۆ هونەرمەندەکەمان چونیەتی نەمربوونی شاکاری هونەرییە لەناو زەمەندە، لێرەدا هونەرمەند لەکۆمەڵگا جیا نابێتەوە بەقەد ئەوەی ئاراستەیەکی فراوانتر بە پەیوەندی خۆی بە کۆمەڵگا نیشان دەدات، ئەوەی کۆمەڵگا لەو ساتەوەختە بیری لێ ناکاتەوە، ئەو بەرەو ڕووی دەچێت و گوزارشت لەدەنگی نادیاری ئەو مرۆڤە دەکات، ئەوەش بینینێکی نادیارە بۆ داهاتوو، رەنگکردنی ترسی مرۆڤی کوردیە لەئێستادا، ئێستایەک پڕ لەترس و وێناکردنی مەرگ، بەلام لەم تابلۆیەدا هێزی خەیاڵبینین توانای دەرچوون لەمەرگی هەیە بەرەو ژیاندۆستی داهاتوو.
مردن پانتاییەکی دیاری لەو ئەزموونە سریالییە داگیر کردووە، مردن کۆتایی هاتن نییە بەئێستا، بۆیە پەیوەندی نێوان مردن و زەمەن ڕووبەرێکی شێوەکاریانەیە کە تیایدا ئەوەی دەمرێت ئەو زەمەنە هەنوکەییە نییە. ئەوە وێناکردنەوەی مردنە لەناو ساتێکی لەیادکراوی

مناڵی، ئەو دەمەی چۆلەکەیەک دەمرێت، مناڵێک نەبێت کەس هەست بە ئازاری ئەو مردنە ناکات، کە دەی لەسینەیدا دەتڵێ دەرەوە، ئەو ساتە بە مناڵی سەرەتای بیرکردنەوەیە لە ئازار، ئازارێک بەرەو ئەندێشە و خەونمان دەبات.
ئەمە لەبەرامبەر کاری هونەرمەندکداین خاڵی نیە لەو ساتی ئازارە، بەڵام دەیەوێت لەئێستادا بە مردن شوێنێکی ئارام بدۆزێتەوە، شوێنێک تێگەیشتن بێت لە بەمانایی ئەمە لەم ژیانەدا، بۆیە دایک دەبێتە ئارامترین شوێن کەمرۆڤ بیری لێ بکاتەوە، ئەگەر پێشتر هونەرمەندکەمان لەڕێی کێشانەوەی تابلۆی مۆنالیزا ویستبێتی جۆرە گەڕانەوەیەک بەرەو لای میهرەبانی دایک نیشان بدات، ئەوا لەم کارەیدا ئەو گوڵانەوەیە لەنێوان ماترالە وتێگەیشتنی سیمبولی زیاتر دەردەکەوێت، ئەوەش لەو پەمپی نەوت دەرهێنانەی کە بینینەوەی گوڵانەوەیە بە ئاماژەی زەمەنی، کە دایکان لەسەردەمی مناڵیمان، بە گەرمبونەوەی ئەمە پەنایان دەبردە بەری بە ئەوەی نەوت وەک گەرمی بگەڕێننەوە ژیانی شەوانمان، ئەو ئاماژەیە توانای ئەوەی هەیە بمانباتەوە لای دایک وەک هێزی گەرمبونەوەو دڵنیایی، چونکە ئەمە ساردیەک لەڕەحماندایە زوقم گیانمان دەبەستێت، دایک تاکە مرۆڤێکە توانای ڕزگاربوونمانی هەیە، ئەوەش دوو مانا دەخوڵقێنێت، مانای یەکەم گەر پەیوەست بێت بە ئێستا وەک گوڵانەوە بە هێز، مانای دووەم گوڵانەوەی چیرۆکی مناڵیە کاتێک پەمپ دەدات لەبەرمیلی نەوتەکە، ئەمە مردنی چۆلەکەیەکی حەوشەی بە دەگێڕینەوە، لێرەدا هەردوو ئاماژەی پەمپ و چۆلەکە دەبنە سیمبولی نائومێدی و گوڵانەوەی ئومێد بە ژیان و هەستکردن بە مانا ترسناکەکانی مردن، کە لەمردنی چۆلەکەیەکەوە هەستمان پێیکرد، ئەو ترسە لەمردن هەمیشە لەگەڵ مرۆڤدا گەورە دەبێت و بەبێ ویستی خۆمان دەچێتەوە ناو کارە هونەریەکانمان و یەکەیەکی هونەری دەخولقێنن.

بە ئەوەی لەوە تێبگەین بۆچی مردن ئەو پانتاییە فراوانەی لەئێستادا هەیە، دەبێت نیگامان بەرینە سەر تابلۆیەکیتر “ئەو تابلۆیە لەکەمەنت دانراوە” ئەمە ئیتر وەک جل وبەرگ بەسەر تەنافەکان هەڵواسراوین، چاوەروانین ووشک ببینەوە تا بڕۆینەوە ناو ژیان، بەبروای من ئەو تابلۆیە جوانترین گوزارشتە بە هەنووکەی ئەمە کە بەهەی نەخۆشی لەناو ماڵەکانماندایین، گوڵانەوە بەرەو ماڵ شوشتنی خودو بیرکردنەوەیە بە پاکژ بوونەوە، بۆیە بەسەر تەنافی جلەکانەوە هەڵخراوین، ڕەحمان تیا نەماوە، چونکە بەدەستی یەکتری کوشتوومانە، هێشتا فاقی جلی زیاتر ماوە، وەک چۆن هەندێکمان وەک جل و بەرگین بە ئەوەی بناسرێینەوە وەک مرۆڤ، بەواتای هەندێکمان

هێندە پیس بووین خۆشمان خۆمان بۆ ناسرێتەوە، بەڵام هەر هێندەش نین، هەرکێمان بێین دەبێت بەلامانەوە ئاسایی بێت.
بۆیە ئەوە ململانێی نێوان مردن و ژیانە، مردنێک ژیانی تیا ڕاگیراوە، دەشێت لەساتەوەختێک بیر لەوە بکەینەوە گەر چووینەوە ناو ژیان چی بکەین؟ ئەوە پرسیار نیە گریمانەیە بۆ چۆنیەتی ڕوانین لەئایندە، تاوەکو چیتر مانای مردن بە بوونی مرۆییمان نەبەخشین، چونکە ئێمە بەشێوەیەک فڕێدراوینەتە پەراوێزەوە کە سەگ وەک گیاندار بە سەرسامیەوە سەیرمان دەکات "وێنەی کۆمێنتی دووەم" بۆ ئەوەی ئەو تێگەیشتنە بەزیادەرەوی تێنەگەین دەبینین رەنگی ئەرخەوانی وەک ئاماژەی خەون پانتایی تابلۆکەی داگرتووە، بۆیە ئەوە بینینی خەونێکی خودە بۆ خۆی لەدۆنادۆنیەتی نێوان مر□ق و گیاندار، ئێمە بەسەرسامیەوە لەوانمان دەڕوانی، ئێستا ئەوان بەمشێوەیە لەئێمە دەڕوانن، ئەو ڕوانینە لەڕووکەشدا نزیکمان دەکاتەوە لەکۆمیدیا، بەلام لەجەوهەردا تێگەیشتنێکی قوڵە بۆ ڕەخنەگرتن لەکۆی چالاکی مرۆییمان.
گەڕانەوە بۆ سرووشت دۆخێکە بۆ پەیوەندی سرووشتیانەی مر□ق، د□خێک کە چۆن بەرەو خۆمان د□گ□□ینەوە دوور لەدنیای تەکنەلۆژیی و ستەمی ئەوانیتر، کە هەڕەشەکردنە لەجوانی، وەک چۆن خۆشمان هەڕەشە لەجوانی سرووشت دەکەین، لەو نیگایەوە دەروانێتە سرووشت تاوەکو مانای قوڵ بە وێنەکە ببەخشێت.
رەنگی سرووشت لەڕەنگی میوە ئەچێت، ئێمە ئەو ڕەنگە دەشیوێنین، ناتوانین پارێزگاری لەجوانی بکەین، ئەو دێت هەموومان لەناو شووتیەکدا کۆ دەکاتەوە، ئەو دەمەی دنیا لە کاڵەکێک دەچێت، لەناو ئەو شوتیەدا دەنکە ڕەشەکان کە مرۆڤن دەردەکەون، لەولاوەش کیسە نایلۆن دانراوە بۆ ئەوەی دوای کۆتایی کۆبونەوەکەمان پاشماوەکانمانی تیا داب□ین و سرووشت پیس نەکەین، بەڵام رێک بە پێچەوانەوە ڕەفتاری ئێمە پیسکردنی سرووشتە، ئەو نیگاکردنە بۆ وێنە پیسکردنی سرووشت هەموومان تیایدا بەشدارین، بەلام لەودیو وێنەکەوە نیگایەکی نەبینراو، ڕووی دووەمی مانایە کە بوون بەدوای دنیایەکیتر دەخاتە نێو پرسیارەوە.

لێرەدا شووتی دەبێتە گۆی زەوی و دەنکە ڕەشەکانی دەبن بە ئێمەی مر□ق، ئ□وەش دۆخی سرووشتیانەی مرۆڤە، دەبێت ژیان لەو فۆڕمەدا بمێنێتەوە، کە بۆ خۆی تابلۆیەک بێت و تیایدا چێژ لەجوانی ژیان وەربگرین، بەڵام ئەوە ئێمەین لەناو ئەو جوانیەدا بێ بزاوت دەمێنینەوە، ناتوانین ئەو پەیوەندیە بەجوانی بهێلینەوە، کیسە نایلۆنەکان نابنە کۆمەکێکی ئێمە بۆ پارێزگاریکردن لەسرووشت،

ئەوەش لەدەستدانی دۆخی سرووشتییە دۆخێک مرۆڤ وەک گوناهبار دەخاتە ڕوو.
گوناه لێرەدا جەلاد و قوربانی دەکات بەیەک، چونکە هەردووکیان هەر مرۆڤن، بۆ ئەوەی لەوە تێبگەین دەبێت بپەڕینەوە بۆ ئەو تابلۆیەیتر ئاسمان و دەریا دوو شوێنی ناو سرووشتن، بەڵام ئێمە لەکوێی ئەو دوو شوێنەداین؟ ئێمە لەناو ناشوێنداین چونکە گوناهباری ئێمە درکنەکردنە بە جوانی شوێن، ئەوە هەڕەشەکردنە لەجوانی، هەڕەشەیەک کوشتنی ژیانە، پێویست بەوە ناکات بڵێین کە بکوژە، چونکە سەرەنجام بکوژ خودی مرۆڤ خۆیەتی، کوژراویش هەر مرۆڤە، ئەوە خۆکووشتنی مرۆڤە لەپێناو کوژرانی سرووشت.
پەنجەرەیەکی خۆ لەبەرزاییدا کە کوڵەکەیەکی تیایە لوتکەی جوانی سرووشتە، کەچی مرۆڤ لەڕێی شەفلەکەوە بەرەو وێرانکردنی دەچێت، ئەوە هەڕەشەی جەللادە لەژیانی ئێمە لەسەردەمی دینەوە تا دەگات بە دۆخی فاشیانەی فاشیزم، بە ئەوەی دەریا لەڕەنگی شینەوە بگۆڕن بە سووری گوناه، ئەو هەڕەشەیەی کۆمەڵگای سەرەتایی تا دەگات بە قایرۆسی کۆڕۆنا پڕۆژەی گوناهباربوونی مرۆڤە لەسرووشتدا، بۆیە لەخوار تابلۆکە ئەو ئاژەڵە دەبینین کە سەرەتا کەرەنایان بۆی گەڕاندەوە، لێرەدا ئاسمان و دەریا بەیەکەوە دەکەونە بەردەم مرۆڤی گوناهبار.
هونەرو بوون نووسینەوەی ئاستە هەنووکەییەکانی هونەرمەندە لە ئامادەبوونی زەمەنیدا، ئەو دووانە پێکەوە شوناسی هونەرمەند پێکدێنن، هونەرمەند لە لاساییکارێکەوە دەگۆڕن بۆ خوڵقێنەرێک، هونەرمەند ئەو کائینە نییە کە لاسایی دەکاتەوە، بەڵکو ئەو خوڵقێنەرە، ئەوەش لەناو شوناس دەرکەوتنی ساتی داهێنانە، تابلۆ لێرەدا لەدوانزە بەشەوە سیستمێک بە بینینی وەرگر دەخوڵقێنن، وەک ئەوەی ڕۆمانێکی شێوەکاری بخوێننەوە، ڕۆمانێک وێنە لەشوێنی ووشە دەربکەوێت، ووشەکان زمانی دەربرین لەدەست دەدەن، بەڵام بۆچی ووشەکان نابیستین؟
ئاخۆ لەزەمەنی کۆڕۆنادا ئێمە توانای بیستنی میوزیکمان هەیە؟ میوزیکژەنەکان لەکوێن؟ کاتێک ئەوان لەماڵەوەن، بەواتای ساتێک نییە بۆ ئامادەبوونی هونەر، ئەو کاتە بەبێ هونەر هونەرمەند ئیفلیجێکە تواناکانی دەوەستێت، لەدەستدانی تواناکان ونکردنی زمانی دەنگییە، چونکە کەمانجەیەک توانای دەنگی نامێنێت، لێرەوە وێنە دەکەوێتە زمان و چیرۆکی ئەو بێدەنگییە دەگێڕێتەوە، ئەوە ساتی نائامادەبوونی بوونە، تیایدا هونەرمەند دەبێت بە ئیفلیج و ئامێری مۆسیقی لەوەر دەکەوێت، لێرەوە وێنە چیرۆکی ئەو مێژووە دەگێڕێتەوە.
وێنە بەتەنیا لەو دۆخە نامێنێتەوە دەیەوێت لەسەر کارەکتەری

هونەرمەندی بە هونەر بووەستێت، ئەو دەستەواژەیە بەبەهاکردنی ئەو کارەکتەرە نیە، هێندەی دۆخێکی سەپێنراوی نێو سرووشتە، کە لەم ساتەدا ئەو کارەکتەرە چۆن بیر دەکاتەوە، خەسڵەتی مرۆقبوون بە ئەو واتای بوونی، کاتێک لەدەرەوەی کاری هونەری بوو، ئیدی هونەرمەند لە مرۆڤێکەوە دەبێت بە بزنێک، کە جۆرێکە لەبێگوناهی و قوربانی بەخشین، لێرەوە بە بزنبوونی مرۆق ساتی پاکیزەیی تێگەیشتنە بە خەیاڵی خەون بینینێکی کورت کە کەنگێ دەکرێت بە قوربانی و کۆتایی بەژیانی دێت، ئێستا دەتوانێت چێژ لەو رووبەرە تەسکەی ناو ئەو بانیەیە ببینێت کە تیایدایە، خەونی سەفەر تاییدا دەربکەوێت لەرێی کۆکردنەوەی کەل وپەلەکانی لەناو جانتای سەفەر، بۆیە خەیاڵ موعجیزەی خەونبینینە بە داکردنی بارانێک لەرێی هەورەکانەوە تاوەکو بوونی لەدەستدراو مانایەک بە هونەر ببەخشێتەوە، ئەوە تەنیا خەیاڵە توانای ئەوەی هەیە ئەو کارە ئەنجام بدات، کە هونەرمەندەکەمان لەو ڕێگایەوە دەیەوێت گۆشەگیربوون وێنەکێشانی زەمەنی بێت بە نادیارێک کە لەئێستادا نیە و لەوەی نادیارە.
گەڕانەوە بە ژیانی ئاسایی نیگایەکە بە دوا وێنەی ئەو ڕۆمانە وێنەیە، بەلام لەدوو ساتی بینین، ساتی خەیاڵکردن و ساتی هاتنە دەرەوە لەخەیاڵ، ئەو دوالیزمە خەیاڵ و واقیع ململانێیەکە بە هاودژبوونەوەی مانا، هەولێکە بۆ رزگاربوون لەدۆخێکی ترسناک، گەر خەیاڵ بوو بە واقیع، ئەو ساتەوەختە دەبێتە مێژوو، ئەوسا ئەو کۆمەڵە تابلۆیە دەبنە دۆکۆمێنتێکی هونەری گرنگ بۆ قسەکردن لەزەمەنێکی ژیانی مرۆیی، ئەگەر ئەو دۆخەش کۆتایی نەهات ئەوا هونەر تاکە حەقیقەتێکە لەواقیع دوورمان دەکاتەوە تا ئازار نەمانکوژێت.

ساتی خەیاڵکردن رزگاربوونە لەنەخۆشی و فڕینە لەنباو سرووشت بۆ ئەوەی چێژ لەجوانی وەربگرین، ئەوە تێگەیشتنە لەوەی لەژیانی مرۆق ڕوویدا کە دوای ئەو دۆخە چۆن چێژ لەهەموو ساتەکانمان دەبینین، تەنانەت چیتر وەک وێنەی سەلقی سەیری فنجانی قاوە ناکەین، بەڵکو دەیکەین بە بەشیک لەچێژی جوانی، چێژێک مانایەک بە کۆبونەوەمان و بە ساتە سرووشتییەکانمان ببەخشێت دوور لە تەکنەلۆژیا.
ئێمە لەبەردەم پرۆژەیەکی شیوەکاریداین.. لەگەڵ خەیاڵەکانی خۆیدا دەمانفڕێنێت، خۆ لەیادکردنێک ونمان دەکات، جۆرە مۆرفینێکمان پێ دەبەخشێت تا لێرە نەبین، لەزەمەنی هەنووکەدا نەژین و بچینە ناو زەمەنی ئەفڕێنەری هونەر، بەڵام نایەوێت لەناو خەیاڵ بخنکێین، بۆیە تەواوی چیرۆکە بینراوەکانی تابلۆ دەباتە ناو ساتی چاوەروانی و مناڵی و جوانی نەکوژراو.

بەلەمە کاغەزینەکەی مناڵی، لەپاڵ حەوزی ماسی و ماسیە ڕەنگاوڕەنگەکانی ماڵ، جۆرێک لەپەیوەندییەکی نوێ دەخولقێنن، کە وابەستەی ئێستای هونەرمەندە، لێرەوە ئێستای ئەو دەبێت بە ئێستای هەموومان، بەلەمە کاغەزینەکەمان لەناو ئاودا نیە، ئەوە پیربوونی مناڵییە بەهۆی گەورەبوونی تەمەن وشەرمکردنەوەمان لەپاکیزەیی جوانترین تەمەنی خەیاڵ، ئەوەی لەگەورەبوون دیل دەبێت چیتر ماسیە ڕەنگاو ڕەنگەکانی ناو حەوزە شووشەییەکە نین، ئەوە ئێمەین خۆمان دیلی ماڵ دەکەین، بە دیلبوونی ئێمە ماسیە جوانەکان ئازاد دەن ودەڕۆنەوە ناو ڕووبارەکان، کە پێویستە ئێمە تێبگەین تواناکانمان مانای دیلکردنی ئەویتر نیە، ئەوە سیواندنی سرووشت و ناشیرینکردنی جوانییە بەدەست خۆمان، هەڵبەت ئەو وێنەیە هێندەی وێنەیەکی سیمبولیە بۆ تێگەیشتن لەئازادی و جوانی هێندە مەبەستی ڕەخنەگرتن نیە لەماسی ناو حەوزەکان، کە دەشێت ئەوەش بەشێک بێت لەجوانی ژیان، بەڵام لەڕێگەی ئەو وێنەیەی ناو ماڵ دەیەوێت دەستکاری پەیوەندی بکات و مانایەکی نوێ بە پەیوەندی نێوان مرۆڤ و ئازادی ببەخشێت، بۆیە لەکۆتایی ئەو نووسینەدا تابلۆکان ئەو پرسیارەمان ڕووبەروو دەکەنەوە: مرۆڤبوونی ئێمە مانای چییە؟ چۆن لەئازادی تێدەگەین؟
ئەوانە پرسیارێک نین بەنووسین وەلامی بدەینەوە، بەڵکو مرۆڤی هاوچەرخ لەقۆناغی دۆخی دوای کۆرۆنا دەتوانێت لەسەر ئەو ساتەوەختەی پرسیار کار بکات و وێنەی مرۆڤ بوون و ئازادی وەک یەکەیەکی جوانی بوون بەرجەستە بکات

منم، کاوەی جوانیی … ئەوەش، مەرانەی بەشەرەفیی … ئەحمەد ڕەسوڵ

ئەگەر ئەوە نە تەنێ زەوی، بەڵکو ئاسمانیشتان تاریک نەکردایە،
من بەشی خۆم تیشکم دەبوو.
ئەگەر ئەوە هێندە دەرەقییتان نەباراندایە،
دڵی منیش وەک سارایەکی بێکەران لە نەرمیدا نەدەبوو.

ئەگەر ئەوە، هەندەی گەردی سەر ڕوومەتی بێگەردی منداڵێک
ئاکارتان لە نێو ئێمەدا دەهێشتەوە،
منیش ئێستا هێندە بێڕەحمانە لە دووریی منداڵەکان و
منداڵەکانیش هێندە دەهەڵقرچێنەرانە لە دووریی من
نەدەسووتان.
…
ئای چەند بە سەخاوەتەوە پێشوازیمان لێکردن ئێمە و
چ میهرەبانانە هەموو میهری خۆمان پێشکەشکردن.
ئای چەند بەد هاتن ئێوە و چ دزێویتان لە ڕەحماندا ڕووان.
ئای چ حیلەبازانە هاتن ئێوە و چ دڕندانە ئەژنۆتان لەسەر سنگمان
چەقاند.
…
من بەم هەموو ناسکییەوە کوا تاقەتی شەڕی ئەو هەموو دڵڕەقییەم
هەیە،
من بەم هەموو جوانییەوە کوا حەوسەڵەی جەنگ لە دزی ئەو هەموو
دزێوییەی ئێوەم هەیە.
ئێوە چۆن توانییتان تخوبە دوورەکانی دزێوییش تێپەڕێنن!
ئێوە چ جۆرێک بوون لە خراپیی، کە ئیتر خراپیی لە دەرەوەی تەعریف
مایەوە.
ئێوە کوێی کام پیشەگەرانەی دەشکاندن بوون، کە هێندە بلووری
جوانیی ووردوخاش کەن.
ئێوە چ ڕۆڵەیەکی زۆڵی بێوەفایی بوون،کە هێندە بتوانن خائینانە
بژین.
ئاخر خیانەت و دەشکاندن تا سنورێک دەتوانن هەبن،
ئێوە لەوێشتان تێپەڕاند.
ئێوە چ ئەهریمەنزادەیەک بوون کە ئەهریمەنیش حاشاتان لێبکات.
ئاخر خراپەش تا سنورێک ئەریمەنانەیە،
ئێوە لەوێشتان تێپەڕاند.
…
من کاوەم، هێندە جوانم، لە جوانییدا دەمرم.
من کاوەم، هێندە ناسکم، لە ناسکییدا هەڵدەوەڕێم.
…
لە ناسکییدا هەڵوەریین، وەک هەڵوەرینی گەڵا بە شنەیەک،
کە لە ئێوە دەتوانێ!
لە جوانییدا لە مردن، وەک ئاوابوونی غوباریی دەنگ، دەنگی چڕینی
ئەوین،
کە لە ئێوە دەتوانێ!

توانەوەی من، وەک توانەوەی ئێوارە بە بێدەنگیی لە شەودا،
کێ لە ئێوە دەتوانێ!
من توانیم، لە ناسکییدا، لە جوانییدا، لە توانەوەدا.
…

ئەگەر ئێـوە تۆزقـاڵێک غیـرەت و کەرامەت، هێنـدەی سـەرە دەرزییەک جوامێریـیتان بوو بووایە،
من بەم هەموو شەهامەت و جەسارەتەوە، بەم هەموو عیزەتی نەفسەوە نەدەمردم.

....

کاوە، ناوی ئەو کەسەی کە لە هەڵەبجە ڕۆژی ٢٦ ی جولای ٢٠٢٠ لە باخی گشتی خۆی خنکاند، ناوێکی سیمبولیکە بۆ هەموو ئەوانەی دەگەنە ئەو قەناعەتەی کە کۆتاییهێنان بە ژیانیان بە ئارامیی و ڕزگاربوون لە ماندووبوون و تراژیدیای زیندەگییان دەگەیەنێت. جا ئەو هۆکارانەی لە پشـت ئەو خودلەنـاوبردنە چ دەسـەڵاتدارێتییە بێبـاک و ناب□رپرسیارەکەی بزووتنەوەی کوردایەتی بێت، چ دڵڕەقیی و فشاری کۆمەڵگا بێت یان بێئومێد بوون و بێهێوابوون لە نزیکان و دۆستانێک کە ڕۆژانێک جێگای ئومێد و متمانە بووبن. واتا لە هەر دۆخێکدا کاتێک ئینسان لە دۆخی بێچارەییدا خودکوژی بەبێ هیچ زیانێک بۆ ئەوانیدی دەکاتە ڕێگاچارە بۆ دەربازبوون لە بێئومێدی و ذڵتەنگییە قووڵە بێکۆتاییەکەی جۆرێک لە ئیستاتیکا یان جۆرێک لە بەرائەتی تێدا دەردەکەوێت وەک ئەوەی هەموو ئەوانیتر بەرپرسیار و تاوانبار بـن لە ئاسـتیدا. بەهەرحـاڵ ئەم تێکسـتە دەرکێشـانی ئەو ڕەگەزە ئیستاتیکی و ئەو ڕووبەرە لە ناسکیی و پاکییەیە کە دەشێت لە نێو خودی کردەکەدا و هەروەها دەکرێت لە نێو خودی بکەرەکەدا هەبێت. ئەمە ستایشی کردەی خۆکوژی یان هیچ کردەیەکی توندوتیژانە نییە، بەڵکو هەرخۆی ئەو کۆتاییهێنانە بە خود وەک جۆرێک لە غەدر دەبینێت کە هەمـووان لە بەرامبەر خۆکـوژدا تیایـدا بەشـدارن بەشێـوەیەکی ناڕاستو□خ□. دیسانەوە وەک دووبارەکردنەوە ستایشی خۆکوژی یان هیچ جۆرێکی توندوتیژی نیی□ ئەم تێکستە هێندەی نیگایەکی شیعرییە لەو تەنها کەوتنەوەیەی ئینسـان لە دۆخـی دوورکەوتنەوەی تەواوەتـی لە هەمووان و بە ڕاددەیەک کە ئیتر ڕێگای ڕەهای دەربازبوونی لە کۆتی زیندەگی، تەنها لەو کردەیەدا دەبینێت.

ئەحمەد ڕەسوڵ

کۆرۆنا و ئەدرێسی ماڵەکەت دۆخی سوید ... نووسینی: بەکر ئەحمەد

لە نێوان ستراتیژی داخستنی کۆمەلگادا بە تەواوەتی و کردنەوە و نیمچەداخستنیدا ، سوید ستراتیژی دووەمی هەلبژارد. هەر ئەمەشە وا دەکات سەرنجێکی گەورەی مێدیای لە ئاستی نێو نەتەوایەتیدا لەسەر بێت. من لەم نووسینەدا بەشوێن ڕوونکردنەوە و بەراوردی نێوان ئەم ستراتیژیانەوە نیم لە ئێستادا، ئاخر هێشتا زووە بزانرێت کام لە ستراتیژییەکان دروستتر بووە. ئەوەی من دەمەوێ بیڵێم ئەوەیە کە لە ئێستادا و بە پێی ئەو زانیارییانەی لە رۆژنامەکانی سویددا خراونەتە ڕوو، رێژەیەکی بەرزی کۆچبەران لە ریزی تووشبووان و مردوواندان.

چی وادەکات لەگەڵ کەمی ژمارەی کۆچبەراندا لە سوید بەبەراورد بە ژمارەی هاولاتیانی سوید خۆیدا، ژمارەی تووشبووان و مردووانی کۆچبەران لە ئاستێکی بەرزتردا بێت، پرسیارێکە و زۆر لایەن خەریکی لێکۆڵینەوەن لێی. رەنگە کەسانێک کە لەدەرەوەی سوید دەژین، پێیانوابێت کە ستراتیژی نیمچەکراوەی سوید و تەواودانەخستنی کۆمەلگا هۆکاری ئەم دەرئەنجامە بێت.

بەڵام ئەوە من لەم وتارەدا بەشوێنییەوە د□ب□م و دەمەوێ جەختیلێبکەمەوە ئەوەیە: سوید هەر کام لە ستراتیژیەکانی بەرانبەربوونەوەی کۆرۆنای هەڵبژاردایە، داخستن یان نیمچەداخستن، لەو ڕاستییە تاڵەی کەمنەدەکردەوە کە بەرزی ژمارەی تووشبووان و قوربانییەکانی کۆرۆنا لە پەیوەند بە کۆچبەرانەوە، وەک خۆی دەبوو. ئەم پێداگریی و دڵنیابوونە لە درکاندنی ڕاستییەکی واهی ، ڕاستییەکی تاڵە و من ناچارم لەم وتارەدا هەندێک لە لایەنەکانی ڕوونبکەمەوە. ئەگەر ئاستی بەرزی قوربانییەکانی کۆچبەران وەک دەرئەنجامێکی ستراتیژی دژە کۆرۆنای سویدی چاویلێبکرێ، ئەوا ژمارەی قوربانییەکانی کۆرۆنا، ئاڵوگۆڕێکی گەورەی بەسەردا نەدەهات ئەگەر سوید ستراتیژی کەرەنتینەکردنی ماوەدرێژ و داخستنی سەرتاپای کۆمەلگایشی هەڵبژاردایە. ئەم وتارە بەشوێن ئەو هۆکارانەوەیە کە ئەم گریمانە دەسەلمێنێ.

کۆرۆناو مەرگێکێ بێ ڕەنگ و شوناس

جێگری وەزیری تەندروستی ئێران لەکۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانیدا بەمەبەستی کەمکردنەوەی لەبایەخو مەترسی قایرۆسی کۆرۆناو پەیوەستی بەکۆرەنتینەوە نەکردن، خۆی هاتو دانی بەوەدا نا کە توشی قایرۆسی کۆرۆنا بووەو خۆی کۆرەنتینە دەکات، ئەو دەڵێ:" ئەم قایرۆسە زۆر دیموکراسییە، نەجیاوازی لەنێوان هەژارو دەوڵەمەندا دەکاتو نەجیاکاریش لەنێوان دەسەڵاتدارو بێدەسەڵات، نەکاربەدەست دەناسێو نە هاوڵاتی ئاسایی" (1)

هەمامن دید و تێڕوانین لە پەیوەند بەم مەرگەدا بە زمانی جۆراوجۆر لە گۆشە و کەنارەکانی دیکەی گۆی زەویدا دەکرێ ببیسترێت و بخوێنرێتەوە.

بە کوردییەکەی: مەرگ (بە مەرگی کۆرۆناشەوە) جیاوازی لە نێوان فەقیرو دەوڵەمەنددا ناکات و هەموومان لە بەرانبەریدا بەچۆکدا دێین.

ئەوەی منیش دەمەوێ جەختی لێبکەمەوە لە پەیوەند بە سوییددا، دەرخستنی ئەو ڕاستییە سادەیەیە کە : کۆرۆنا لە سوییددا بە زەقی جیاوازی لە نێوان هەژار و دەوڵەمەند ، ڕەش و سپی، دەسەڵاتدار و بێدەسەلاتدا دەکات . ئەم ڕاستییە لە نیۆرکەوە بۆ نیودیلهی ، لە بەغدادەوە بۆ تاران، بێ ڕتووش ڕووخساری خۆی نیشاندەدات.

بۆ نیشاندانی ئەم مەبەستە، بەکەڵکوەرگرتن لە نیشاندانی ئەو داتایانەی کە لایەنە پەیوەندیدارەکان خستوویانەتە ڕوو و لە ئاستێکی بەرینی کۆمەڵایەتیدا لەبەردەستدان، دەمەوێ نیشانیبدەم کە کۆرۆنا هێندە دیموکراسی نییە وەک ئەوەی زۆر کەس دەیڵێوە وەک پاساوێک بۆ ڕێژەی بەرزی قوربانییەکان و نە پاراستنی ژیانی هاوڵاتیان، خۆیان لەژێر ناوی دیمووکراسیبوونی کۆرۆنادا بشارنەوە.

ژمارەی پێستی گەڕەکەکان و ژمارەی تووشبوان و مردووان.

ڕۆژنامەی "ئێکسپرێسن"ی ئێوارانی سوید(2) لە ڕیپۆرتاژێکی دوور ودرێژدا، بە شوێن ئەدرەسی پێستی گەڕەکە جۆراوجۆرەکانی ستۆکهۆڵمەوە، ئەو ڕاستییە نیشاندەدات کە ژمارەی تووشبوان لەو گەڕەکە دەوڵەمەند نشینەکاندا بە بەراورد بە گەڕەکە لەپەراوێزدابووەکانی هەمان شاردا کە زۆربەی زۆری دانیشتووانەکەی کۆچبەرانن و لە باری شوێنپێی چینایەتییەوە، سەر بەچینی کرێکارن، هەتا بڵێی ئێجگار کەمە.

ئەدرەسی گەڕەکەکانی سوید، لە پێنج ژمارەیەک پێک دێت کە سێ ژمارەی یەکەم ئاماژەیە بە ناوی گەڕەک و دوو ژمارەی دووەمیان، دابەشکردنی ماڵەکانە لە نێوان سنوورەکانی هەمان گەڕەکدا، بەڵام بۆ نیشاندانی

ناوی شەقام کە دەکرێ بە هەموو گەرەکدا نەڕوات.
ئەو داتایانەی لێرەدا نیشاندەدرێن، ناوهێنانی ئەدرەسی پۆستی گەرەک و ژمارەی دڵنیابووی تووشبووانی کەسەکانە لە 14:ی مای 2020. واتا لە یەک رۆژدا. سەرەتا لە گەرەکە پەنابەرنشینەکانەوە دەستپێدەکەم کە هەموویان دەکەونە ناوچەی ستۆکهۆلمەوە.

گەرەکی ڕێنکیبی:

ژمارەی پۆست	ژمارەی تووشبووان
16370	36
16371	22
16372	28
16373	28
16374	39
16375	19

گەرەکی بووتشیرکا.

ژمارەی پۆست	ژمارەی تووشبووان
14551	28
14552	26
14553	کەمتر لە 10 کەس
14556	17
14563	کەمتر لە 10 کەس
14564	23
14565	کەمتر لە 10 کەس
14567	16
14568	21

گەرەکی سوێدەرتالێ

ژمارەی پۆست	ژمارەی تووشبووان
15151	27
15152	10
15153	27
15154	35
15155	33
15156	کەمتر لە 10 کەس
15161	30
15162	22
15163	کەمتر لە 10 کەس

17 16164
25 16165

دوو لە گەڕەکە دەوڵەمەندنشینەکانی ستۆکهۆڵم

گەڕەکی یۆرشهۆڵم

ژمارەی پۆست ژمارەی تووشبووان

18260 کەمتر لە 10 کەس
18261 کەمتر لە 10 کەس
18263 کەمتر لە 10 کەس کەس
18264 کەمتر لە 10 کەس
18265 کەمتر لە 10 کەس
18266 کەمتر لە 10 کەس
18267 کەمتر لە 10 کەس
18268 کەمتر لە 10 کەس

گەڕەکی ئۆستەرمالم

ژمارەی پۆست ژمارەی تووشبووان

11520 کەمتر لە 10 کەس
11521 کەمتر لە 10 کەس
11522 کەمتر لە 10 کەس
11523 کەمتر لە 10 کەس
11524 14 کەس
11525 کەمتر لە 10 کەس
11526 11 کەس
11527 کەمتر لە 10 کەس
11528 کەمتر لە 10 کەس

ئەگەر شوێنێک ژمارەی تووشبووانی لە خوار 9 وە بێت، شارەوانی ستۆکهۆڵم هیچ داتایەکی نەداوەتەدەر، بەگوومان دەکرێ 1 تا 8 بێت. گرنگ ئەوەیە ژمارەی تووشبووان لەم پۆست ئەدرەسانەدا کەمن.

“کێچبەربوون” وەک فاکتەریکی ریسکی زیاتر بۆ مردن

ئەگەر ژمارەکانی سەرەوە بە زەقی بەرزی و نزمی نێوان تووشبووان ڕووندەکاتەوە لە پەیوەند بەوەی کە ئینسان لە کام گەڕەکی شاردا نیشتەجێیە، لە گەڕەکە کێچبەرنشیناکانەـــــدایە یـــــان لە گەڕەکە ڤیللانشینەکاندایە، ئەوا لەکەلێنەوەی 4 دوکتەری سویدی لە” گۆڤاری پزیشکان”دا (3)، ڕەهەندەکی دیکەی خەتەرناک بەم ژمارانە دەدات و

پەیوەندی نێوان ریسکی مردن بەهۆی کۆرۆناوە وەک کۆچبەر و سەر بە وڵاتێکی دیاریکراو، دەکاتە ڕاستییەکی هەتا بڵێی تاڵ. ئەمە نەک بە مانای دۆزینەوەی پەیوەندییەکی میکانیکی لە نێوان جوگرافیایەکی سیاسی و ئەگەری تووشبوون بە کۆرۆنا و مردنەوە، بەڵکو شوێنپێی کۆمەڵایەتی ئەم ئینسانانە لە کۆمەلگای نوویدا و هۆکارەکانی هەڵاواردن کە ئینتیمای ئەتنی دەکاتە پێوەرێک بۆ دەستگەیشتن بە کار، شوێنە ژیان، خوێندن و زۆر چالاکی دیکە، تۆڕێک لە سترەکتەری کۆمەلایەتی بەرهەمدەهێنێتەوە کە لەو شوینەدا داتدەنێت کە کۆرۆنا ئاسان دەتوانێ زەفەرت پێبەرێت.

“کریستینا یاکۆبسەن” ، پرۆفیسۆر لە بواری (دەرمانی کۆمەڵگا و تەندروستی کۆمەڵ) لە دانشگای یۆتەبۆری، یەکێک لە نووسەرانی راپۆرتەکەیە و دەڵێ: “بەرزی ژمارەی مردووانی هاووڵاتیانی هاتوو لە عێراق و سوریا و سۆمالیاوە ، ئەوانەی کە تەمەنیان لە نێوان 40 و 64 و سەر و 65 وەیە لە مانگەکانی مارس و ئەپریل و مایدا مردوون، بە بەراورد بە ساڵانی 2016 تا 2019، 250 ٪یە. لە کاتێکدا ڕێژەکە بۆ ئەوانەی خەڵکی سویدن و یان لە ئەمریکای باکوور و ئەوروپای یەکگرتووە و سکاندیناڤیاوە هاتوون و لێرە دەژین، بۆ هەمان فەترەی زەمەنی، 19٪”

کریستینا لە درێژەی روونکردنەوەکەیدا دەنووسێ: ئەم ژمارانە هیچی دیکە نیشانادەن جگە لە دووبارە تەئکیدکردنەوەی لەو دۆخی جووداسازییەی(سێگریگاسیۆن)ەی لە بواری نیشتەجیبووندا بوونی هەبووە و هەیە. بە قسەی ئەو، هەڵبژاردنی هاووڵاتی ئەم سێ وڵاتە لەوەوە سەرچاوەی گرتووە کە لە ساڵی 2000دا، پەنابەرانێکی زۆر لەم وڵاتانەوە هاتوون و گرفتەکانی تەزییقی خانووبەرە، بەکارهینانی هۆکارەکانی هاتووچۆی گشتی وەک پاس و ترام لە لایەن ئەم گرووپانەوە و پێکەوەژیانی نەوەکان لەگەڵ یەکدا، بە هۆکارە سەرەکییەکانی بەرزی رێژەی توشبوون ومردنی کۆچبەران دەبەستێتەوە. بەڵام فاکتەری سەرەکی کە ئەم ڕێژەیە بەرەو سەر دەبات ئەوەیە کە کاری ئەم گرووپانە لەگەڵ خەڵکانێکی زۆردایە و ژمارەیەکی زۆر لە کەسانی دیکە دەبینن لە ڕێگای کارەکانیانەوە. بوارەکانی خزمەتگووزاری، تەندروستی و هاتوچوو، ئەو کەرتانەن کە شوێنی کاری هاولاتی ئەم ولاتانەیە و دەرفەتی کارکردن لە ماڵەوە کە کارمەندانی کەرتە جۆراوجۆرەکانی دیکە هەیانە، بۆ ئەوان لە ئارادا نییە. تۆ بە ئەوەی خزمەت بە کەسێکی نەخۆش بکەیت، دەبێ بیبینیت، ناکرێ لە ماڵەوە ئەم خزمەتگووزارییە پیشکەش بکرێت. بە کورتییەکەی: ئینتیمای چینایەتی ئینسانەکان هۆکاری مردنی ئەوانە.

ئەگەر من لە سنوورەکانی ئەم لێکۆڵینەوە پزیشکییە کەمێک بێمە

دەرەوە و هۆکارێکی دیکە ریز بکەم، پێموانیە لە چوارچێوەکانی باسەکە دوورکەوتبێتەوە. ئەو هۆکارەش ئەو لەو تێڕوانینە کولتوورییەدایە کە جەنگ لای ئینسانەکانی ئەم ولاتانە دروستیدەکات و لە بەکەمتەماشاکردنی ژیانەوە خۆیدەردەخات. کاتێک تۆ لە بۆمبارانەکانی مەقەدیشۆ و حەلەب و بەغدادەوە هاتوویتە ئێرە و ڕزگارت بووە. پێتوایە شوورەییە خۆت لە دوژمنێک بشاریتەوە کە دیار نییە. تۆیێک کە لەگەڵ مردندا ڕووبەڕوو بوویت و دەستت لە دەمووچاوی داوە، سامی مردنت لا نامێنێت و دیدیکی دیکەت بۆ ژیان لادروستدەبێت. یان بە زمانێکی پێشنتر: ئینسان بە لاموبالاتییەکی زیاتر نیشاندەدات لەبەرانبەر ئەو ریسکانەی کە دێتە سەر ڕێی ژیان، ئاخر شتی لەوە سەختتر هاتۆتە سەر ئێمە، جا کەرۆنا چییە؟ دەکرێ دەربڕینی بەشیکی زۆری هاولاتیانی ئەم ولاتانە بێت.
بە کورتییەکەی: ئەوەی کە بەشێکی زۆری قوربانییەکانی کەرۆنا لە ناوچە کۆچبەرنشینەکان و هاولاتیانی ئەو ناوچانەدایە، پرسیاری ستراکچەرە کۆمەلایەتییەکان دەکاتە هۆکارێکی گرنگی تووشبوون و مردنی هاوڵاتییان. فاکتەرێک کە لە زۆر دەخدا لەلایەن راستی کۆمەلگاوە بە توندی بەرپەرچدەدرایەوە و ئینکاری لێدەکرا.

واتا ئەگەر تا ئێستا بەرزی تەمەن و بوونی چەندەها نەخۆشی دیکە لای ئینسان بەو هۆکارە مەترسیدارانە لەقەڵەمدرابێت لە کاتی دووچاربوون بە کەرۆنادا و ریسکی نزیکی لەمردنەوە، ئەوا ستراکچەرە کۆمەڵایەتییەکانی وەک لە پەراوێزدابوونی کۆمەڵگا، ئینتیمای چینایەتی وژیان لەگەڕەکە لەپەراوێزخراوەکانی کۆمەڵگادا ، لە دەخی بلاوبوونەوەی پاندێمی و ڕزگاریی ئاساییشدا، دووبارە ئەو راستییە دەخەنەوە کە مەرگ ئاسانتر زەفەر بەو ئینسانانەدەبات کاتێک کە جەبرە کۆمەلایەتییەکانی کۆمەلگای چینایەتی سەختترە لەسەریان تەنانەت لە یەکێک لە دەوڵەتە دەولەمەندەکانی دنیادا کە سیستەمی دەوڵەتی ریفاهەکەی لە ئاستێکی بالای نیونەتەوەییدایە.
ئەگەر تەماشایەکی ئەو مۆدێلە تیۆرییە بکەین کە پسپۆڕانی لێکۆڵینەوەکە بەکاریانهێناوە بۆ گەیشتن بەو دەرئەنجامەی کە ڕێژەی بەرزی مردن بۆ کەسێکی پەنابەری سەر و 65 ساڵ لە سەدا 250 یە بەرانبەر کەسێکی لەدایکبووی ئەم ولاتەدا کە لە سەدا 19 یە، ئەوا ئەم نەخشەیەمان دەتە بەردەست.

ئەو هۆکارانەی کە یارمەتیدەری زیاتربلاوبوونەوەی کەرۆنایە :

بچووکی خانووبەرە یان تەزیقی ماڵ و قەرەباڵغی ناوچەکە،
کەمی ڕێژەی ئەوانەی کە دەکرا لە ماڵەوە کاربکەن بەهۆی

پاندەمییەوە
مەسافەی درێژی نیوان شوینی کار و ماڵ و بەکارهێنانی ئامرازە گشتییەکانی هاتووچۆ.
بەرزی ڕێژەی ئەوانەی لە کارە خزمەتگووزارییەکاناد کاردەکەن.
بەرزی ژمارەی ئەوانەی کارەکانییان بە سەعاتە، فلان ڕۆژ 10 سەعات و ڕۆژێکی دیکە هیچ
کەمی زانیاری دەربارەی چۆنێتی خۆپارێزی لە ڤایرۆس لە ئاستە جۆراوجۆرەکانی ڕێکخراوی کاردا
پێکەوەژیانی نەوەکان. باپیر و داپیرە لە ماڵی کوڕ وکچدا
خزمەتی پیران زیاتر لەلایەن کەس وکارەوە ئەنجامدەدرێت

ئەو هۆکارانەی کە ڕێگری لە زیاتربلاوبوونەوەی کۆرۆنا دەگرێت.

کەمی ئەندامانی خێزان و مەسافەی بەرینی نیوان خانووەکان
بەرزی ژمارەی ئەوانەی کە دەتوانن لە ماڵەوە کار بکەن و نەچنە سەر کارەکانی خۆیان
کورتی مەسافەی نێوان شوێنی ژیان و شوێنی کار یان بوونی ئۆتۆمبێلی شەخسی
کەمی ڕێژەی ئەوانەی لە کارەکانی وەک خزمەتگووزارییەکاندا کاردەکەن.
پیکەوەنەژیانی نەوەکان. نەنک و باپیرە لەگەڵ کوڕ و کچەکانیاندا ناژین
خزمەتی پیران زیاتر لەلایەن دەستگاکانی دەوڵەتی ریفاهەوە ئەنجامدەدرێت.

کاتێک هەموو ئەو فاکتەرانە لەبەرچاودەگرین کە یارمەتیدەری زیاتری بلاوبوونەوە و تووشبوون بە کۆرۆنایە، ئەوسا بە ئاسانی دەبینرێ کە کار و شوێنی ژیانی پەنابەران هەموو ئەو ئامادەییە بونیادیانەی تێدایە کە کۆرۆنا بە کەیفی خۆی دەتوانێ تەراتێنی تیدا بکات. بۆیە کارێکی سەخت نییە کە ژمارەی تووشبووان و مردووان، قوربانییەکانی ناو گیتۆکانی شارە گەورەکانی سوید بێت کە بەر لە هاتنی کۆرۆناوە بۆ قەسابیکردنێکی ئاواهی ئامادەکرابوون. ئەگەرچی چوارچێوەی ئەم لێکۆڵینەوانەی ڕۆژنامەکانی سوید شاری ستۆکهۆڵم و گەرەکەکانی دەووروبەرێتی، بەڵام ئاڵوگۆڕێکی جیاواز بەسەر زانیارییەکاندا نەدەهات ئەگەر داتاکان هی شارێکی وەک یۆتەبۆری و مالمۆ بووایە. چونکە ئەو گرفتانەی کە لێکۆڵینەوەی کە پزیشکان ئاماژەی پێدەدا، لە بوونیادە کۆمەڵایەتییەکانی کۆمەڵگادایە و دیاردەیەکی بینراو و ناسراوی ژیانی کۆچبەرانە لە سەرتاسەری سویددا.

بەپێی ئەگەر ستراتیژی داخستنی سەرتاپای کۆمەلگاش پێیەوە بکرایە، کە سوید ئەم ستراتیژییەی هەڵنەبژارد، هیچی لەو فاکتەرە ڕیسکدارانە کەمنەدەکردەوە کە کۆرۆنا پێویستییەتی بە ئەوەی ئینسانەکان تووش بکات و ژمارەی تووشبووان و قوربانییەکانی لە ئاستێکی بەرزدا بهێڵێتەوە. ئاخر سەرتاپای بونیادی کۆمەڵایەتی زۆربەی کۆچبەران لە سویددا، بە تایبەت لە شارە گەورەکاندا، ئەو ریسک فاکتەرانە دەیانگرێتەوە بە ئەوەی وەک نەچیرێکی ئاسان ڕاوبکرێن کاتێک دوژمنێک پەلاماردەدات. ئەستا لانی کەم لە کاتی پەلاماری کۆرۆنادا، لە رێگای ژمارەکان و پۆست ئەدرەسی ماڵەکانەوە، دەزانرێ چ دوژمنێک بە ئاسانی دەتوانێ خۆی بکات بە ژووردا و لە کاتی هاتنەدەرەویدا، چ ماڵێکی سارد و چۆڵ لە دوای خۆیەوە جێبەهێڵێ.

نووسینی : بەکر ئەحمەد
21 ,07 ,2020

سەرچاوەکان:

1-
http://www.estanews.net/2017-08-21-09-55-39/4436-سلاقۆ-ژیژەک-کۆرۆنا-دواهەمین-قۆناغی-سەرمایەدارییە.html

2-
https://www.expressen.se/nyheter/qs/koderna-avslojar-har-smittas-flest/

3-
https://www.gp.se/nyheter/sverige/stora-skillnader-i-%C3%B6verd%C3%B6dlighet-beroende-p%C3%A5-f%C3%B6delseland-1.30542150

چەمانەوەی پەکەکە لە بەردەم شێخی کەسنەزانی کۆنە موستەشاری

ئەنفالدا! ... ئاسۆ کمال

پەکەکە خەریکی پێش بڕکێیە لەگەڵ یەکێتی و پارتیدا لە چەمانەوە بەرامبەر بە کەلتوری کۆنەپەرستی و ڕەمزی کۆنە موستەشارە بەعسی و تاوانبارانی ئەنفالدا. لە نامەیەکدا "کەجەکە" بە بۆنەی مەرگی ئەم تاوانبارەی ئەنفال کە ناوی لای (دادگای باڵای تاوانەکانی عیراق) تۆمارکراوە، دەڵێ؛

"شێخ محەمەد عەبدولکەریم کەسنەزانی زانایەک بوو، خزمەتکارێکی رێگای باوەڕەکەی بوو و تاوەکو کۆتایی ژیانی و سەرباری هەموو زۆر و زەحمەتییەکان هەوڵی دەدا درێژە بەو نەریتە بدات. کەسایەتییەکی بێ هاوتا بوو، کە نوێنەرایەتیی بەها ئایینی و نەتەوەییەکانی دەکرد.

یەکێک لە هەوڵە بنەڕەتییەکانی تەریقەت ئەوەیە، کە ئیسلامی محەمەدی بە پاکی بە موسوڵمانان بناسێنێت. بەم بۆنەیەوە ئێمە زۆر بە کۆچی دوایی خەمناک و ناڕەحەت بووین و ئێمە لەو بڕوایەداین هەموو شوێنکەوتوان و دەروێشە دڵسۆزەکانی کە یادی دەکەنەوە، ئەم نەریتە ئیسلامییە کوردییە درێژە پێبدەن، کە شێخ محەمەد عەبدولکەریم کەسنەزانی هەوڵی دەدا نوێنەرایەتیی بکات. "

ئەم هەموو ستایشەی پەکەکە بۆ ئەم کۆنە موستەشارە لە پای چی یە؟

بێگومان پەکەکە و هەموو حزبە ناسیونالیستە دەسەڵاتدارەکانی کوردستان بەهای ئەم کۆنە موستەشارە لەو لەشکرە لە دەروێش و خەڵکی هەژاردا دەبینن کە شێخ لە ڕێگەی بڵاوکردنەوەی کەلتور و خورافیاتی دینییەوە توانیویەتی بیانکاتە سەربازی بە کرێ و هەرزانی خۆی کە بەکاریان بهێنێ. ئەگەر تا دوێنێ ئەم موستەشارە " رێزداری شێخ هەوڵی دەدا نوێنەرایەتیی بکات ئەو پێوەرانە بوو " لە خزمەتی ئەنفال و بەعسدا دژ بە خەڵکی کوردستان ئەم هێزەی بەکار دەهێنا، ئەوا ئێستا یەکێتی و پارتی بۆ ئەوەی سوود لەم خزمەتەی ئەم کەلتور و فەرهەنگە ئیسلامییە وەرگرن کە خەڵکی کوردستان زیاتر نوقمی دواکەوتوویی و بێ مافی بکەن لە خزمەتی شێخی نوێدان تاکو پەیوەندییەکی توندوتۆڵتر لەگەڵ ئەم جێگرەوە سیاسی و سەرمایەدار و سی ئای ئەیەی شێخدا گرێ بدەن.

بەڵام چەمانەوەی پەکەکە لەبەردەم شێخدا مانایەکی قووڵتری ئایدیۆلۆژیشی هەیە. ئەم هێزە هەر دەرگایەک بە ڕووی کەلتوری خێڵەکی و "ئیسلامی پاکی محمدی"دا بکرێتەوە یەکەم پێشوازیکاری دەبێ، چونکە کەلتور و فەرهەنگی دواکەوتوانەی دژی مۆدێرنێتەی لەم چەشنە تەنیا دەتوانێ خەڵکی کوردستان لەسایەی ئایدیۆلۆژییەکی

پەپەلیستیدا ڕابگرە کە لە جەژنی ڕەمەزان و قوربان و سەرفترەوە تا ئیمام عەلی و بەرەی شیعە و سەرۆکی نەتەوەیی و "سەرۆک بارزانی و تاڵەبانی" و هەموو موستەشارەکی وەک شێخی کەسنەزانیشی پێویستە.

ئەم ئاوە ئیسلامییەی پەکەکە لە سەرچاوەکەیەوە لێڵە.

ئۆجەلان وەک ڕابەری پەکەکە هەر هەمان ئەو نەریتە ئیسلامییە کوردییە درێژە دەدا، "کە شێخ محەمەد عەبدولکەریم کەسنەزانی هەوڵی دەدا نوێنەرایەتیی بکات. با نمونەیەک لەم "ئیسلامی پاکی محمدی" پەکەکە لای ئۆجەلان بهێنینەوە تا بزانین چییە؟

ئۆجەلان لە -کتێبی(خەڵک و ڕێبەری) دا لە لاپەڕەی ١٢٥- دا کەیلایەتی ژنان لە ئیسلامدا بە شۆڕش ناودەبا و دەڵێ؛

"(محمد)لە میانەی پەیوەندی لەگەڵ خەدیجە شۆڕشەی ژن..ئەنجام دەدرێت." . "چەمکی حەزرەتی محەمەد سەبارەت بە ئەشقیش سەرسوڕهێنەرە.لە پەنجاسەیدا ئەڤینداریەکەی لەگەڵ عائیشەی نەساڵی، ئاستی بەرزی پەیوەندداربونی حەزرەتی محەمەد بەژن نیشان دەدات." .

لە ئوجەلان پرسیار دەکرێت ، ڕای تۆ چییە؟، "محمد پێغەمبەری ئیسلام ١٣ ژنی بەعقد (مارە بڕی) هەبووە.

ڕابەر ئاپۆ: ئەزانم هەیبووە، من ئەم کارەی محمد بە دروست ئەزانم و بە کارێکی گرنک لێکی ئەدەمەوە. هەن کەسانێک کە ئەڵێن: بۆچی محمد ئەم هەموو ژنەی مارە کردوە؟ من ئەڵێم کە کارێکی باشی کردوە. تەنانەت ئەگەر چەند ژنێکی دیکەشی مارە کردبا، کارێکی هەڵە نەبوو. چون دەتوانین بە یەکێک لە عاشقانی گەورە لە قەڵەمی بدەین. محمد لەگەڵ ژنان هەر وەک منداڵان ڕەفیق و یار بوو، کەسایەتییەکی دێموکرات بوو. من ئەم کارەی محمد بە بەرز دەنرخێنم. " "محمد١٣ژنی مارەکردوە.هەروەک ئاشکرایە بەخواست و هەڵبژاردەی خۆیان زەواجیان کردوە، نەک بەزۆر و بەفشار و بەبێ ئارەزوی خۆیان.ئەمە خاڵێکی گرنگە."

لێرەدا بە ئاشکرا و بێ پەردە فرەژنی و زەواجی منداڵی نەساڵان پیرۆزکراوە و بە عەشقی سەرسوڕهێنەر و عاشقانی گەورە ناوبراوە. ناوەڕۆکی عەشقی "ئەفلاتونی" ئۆجەلان لێرەدا دەرکەوتوە. عەشقی ١٣ ژن و عەشقی منداڵی ٩ ساڵانی کچ. ئایا ژنەلۆژی ئەگەر پێوەری بەرز و گەورەی عەشقی پێ سێکسکردن لەگەڵ ١٣ ژن و منداڵی ٩ ساڵان بێت چۆن باسی ئازادی و ڕزگاری ژن دەکا؟

ئەمە چ دەبێ مۆرالیەکە دژی مۆدێرنیتە بیت لەبەرئەوەی "گەورەترین سەرکەوتنی مۆدێرنیتە لەوەدایە:تێڕوانینی کولتوریمانی ڕوخاندوە کە لەمیانەی پانزدە هەزار ساڵ ئاواکراوە" و بەڵام مۆرالی سەدەکانی پێش سەرمایەداریت بەلاوە پێرۆز و سەرسوڕهێنەربێ و وە پاساوی بکەی

وبەهیت کە لەو کاتانەدا هیچ فشار و زۆرێک لەسەر ۱۳ ژن بۆ پیاوێک و زەواجی مناڵێکی ۹ ساڵان وجودی نەبوە؟

لێرەوە دەردەکەوە کە ژنۆلۆژی ئۆجەلان مامەڵەیەکی سیاسی لەگەڵ ئیسلام و محمدا دەکا و پشتیوانی لە ڕەوشتی دینی ئیسلام سەبارەت بە سێکس و عەشق و ژن دەکات. بەڵام کاتێک ئەم بزوتنەوەیە لە بەرانبەر داعشدا لە سوریادا شەڕ دەکا بەشێک لە پرەنسیپەکانی ئەم شەریعەتە لادەبا لە یاسای باری کەسێتیدا، لەوانە چەند ژنە و دابەشکردنی میرات . ئەم بزوتنەوەیە لەبەرەدا ناچارە ڕووی مۆرالە ئینسانیەکە بخاتەڕوو و بەبی ئەوەی ڕەخنە لەو وتانەی سەرەوەی ئاپۆ بگرێ. ئەمەش خەسڵەتی بزوتنەوەیەکی پۆپۆلیستیە کە پرەنسیپەکانی بە پێی بەرژەوەندیە سیاسیەکانی دەگۆڕێ تا هێزی جەماوەری لە دەست نەچێ.

کاتێک تێزی ژنۆلۆژی دەڵێ؛ "گەورەترین سەرکەوتنی مۆدێرنیتە لەوەدایە: تێڕوانینی کولتوریمانی ڕوخاندوە"، دەبێ بپرسین مۆدێرنیتە چ کلتورێکی ڕوخاندوە؟

ئۆجەلان دەڵێ "پێشنیاری من بۆ هەرکەسێک ئەوەیە دوای نەهێشتنی قاڵبەکانی مۆدێرنیتە، سەرلەنوێ تەماشای پەیوەندیەکانیان لەگەڵ دایک و باوکیان بکەنەوە.خوازیارم بەهەمان ڕوانگە تەماشای تەواوی "پەیوەندیەکانی گوند"یش بکەن، کە لە چاخی بەردینی نوێوە(نیولتیکەوە)ماونەتەوە."

ئەگەر باسی کلتوری "گوند -خێڵ"ی فرەژنی و زەواجی مناڵانە ئەوە ڕوخاندنی ئەم کلتورە گەورەترین پێشکەوتن بوە. کلتوری مۆدیرنەتەی سەرمایەداری ئەم کلتورە دواکەوتوانەیەی لە ڕۆژئاوادا ڕوخاندوە و ئێستا جگە لە دەوڵەتانی ئیسلامی و لای ناسیونالیزمی کورد لە هیچ شوێنێک ئەم کەلتورە کۆنەپەستانە نەماوە.

پاراستنی ئەم کەلتورە ئیسلامیە لای ئۆجەلان و ڕێبازی پەکەکە بنەمایەکی ئایدیۆلۆژی هەیە. کلتوری ئیسلام و کۆمەڵگەی خێڵەکی پێش سەرمایەداری، کە تائێستاش لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا هەموو بزوتنەوە ناسیونالیستی و ئیسلامیەکان زیندوو ڕایدەگرن پایەی هەژمونی دەسەڵاتی فکری و سەربازی ئەم حزبانەیە بەسەر کۆمەڵانی خێڵەکی کرێکار و کەم دەرامەتی کوردستاندا . هەربۆیە دەبینین کە لە هەر پێنجەرەیەک کە بەسەر کرانەوەی ئەم کەلتورە خێڵەکی و دواکەوتوانەی کۆمەڵگەی کوردستاندا دەکرێتەوە پەکەکە لە بەردەمیدا سەری ڕێز دادەنەوێنێ ، تەنانەت ئەگەر ئەمە کۆنە موستەشارێکی تاوانباری ئەنفالیش بوبێ لە دادگای باڵای تاوانەکانی عێراقدا.

فەجری حاجی ئۆمەران و جینۆسایدی بارزانیەکان … عەلی مەحموود محەمەد

رێكەوتنی پارتی دیموكراتی كوردستان-پدك لە گەڵ ئێران بۆ ئەنجامدانی كاری سەربازی هاوبەش لەناو جوگرافیای عیراقدا, یەكەم رێكەوتنی پارتێكی كوردی بوو لە گەڵ ئێران بۆ شەڕی هاوبەش, كە پاش شەڕی قەڕناقاو پشت ئاشان و دەركردنی لایەنەكانی بەرەی جود لە زۆرینەی ناوچەكانی سۆرانی زمان كە بە هاوكاری لۆجستیكی حكومەتی عێراقی ئەنجامدرا, دوای 2 ساڵ لەو بەروارە, واتا 22ی تەموزی 1983 ینك و سۆسیالست و بزووتنەوەی ئیسلامیش هاتنە ناو هەمان گەمەوە, بەم تەرزە پەیماننامەیە یارییان بە چارەنووسی كوردەوە دەكرد, كوردیان كردە شەریكە دۆڕانی كۆماری ئیسلامی ئێران لە شەڕەكە, دوای ئەنفال و كیمیابارانەكان لە 6ی ئەیلولی 1988 دا دەست بە تاڵ و دۆڕاو لێی دەرچوون, ئەوەی بۆیان مایەوە مانگانە تمەنێك و بارەگایەك لە سونێ و قاسم رەش و كارتی گەڕان بۆ شارەكانی ئێران بوو, ئەوان نزیك 10%ی هاوڵاتیانی كوردستان و 4500 لادێیان بە جینۆسایدكردن و وێرانكردن دا, دەریاچەیەك خوێن و جیهانێك وێرانكارییان دوریەوە لەو شەڕە هاوبەشانە, هاوكات بزاڤی چەكداری كوردیان وەك بزاڤێكی كرێ گرتە بە جیهان ناساند, بە هێنانی ئێران لە 29-7-1996 بۆسەر كۆیەو هێنانی بەردەوامی توركیا و هێنانەوەی سوپای عێراق لە 31ی ئاب و 16ی ئۆكتۆبەر , سەلماندیانەوە هەمان تاكتیك بۆتە ستراتیژی كاریان و بەردەوامی هەیەو دەبێت, گەلی كورد لە هەڵدێرو ماڵوێرانییەكەوە بۆ یەكی دی دەبەن. ….

بۆ درێژەی بابەت كلیكی ئێر□ بكەن …….

هێڵه سوورەکانی فیلمی کوردی … حەیدەر عەبدولڕەحمان

لەهەموو شوێنێکی دنیادا ئازادی لەسینەمادا ئازادییەکی رەها نیە، بەتایبەت لەو وڵاتانەی کەوتونەتە ژێرکۆمەڵێ فشاری سیاسی و کۆمەڵایەتی و رۆشنبیریی و ئایینی، یاخود یاسایەکیان بۆ سنووردار کردنی کاری درامی و سینەمایی نیە، بەڵکو بڕی ئەو ئازادییە لەشوێنێك دەگۆڕێت بۆ شوێنێکی تر، بەپێی شارستانیەت و باری رۆشنبیریی و کۆمەڵایەتی ئەو شوێنە..بەتایبەت لەناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست دا، هەمیشە رەچاوی داب و نەریتی گشتی و ئەمنی نەتەوەیی و بەرژەوەندی باڵای نیشتیمانی تێدا دەکرێت.

لەنێوان ئەو رەهەندانەی بە چاوێکی کراوە سەیر دەکرێن، سێ رەهەندی سەرەکی هەن کە بریتین لە:

سیاسەت، ئاین، سێکس، تێپەڕاندن لەهێڵی سووری ئەو سێ رەهەندە، سنووردارە کارێکی سەخت و دژوارە، هەتا لەو وڵاتانەشدا کەخاوەنی دیرۆکێکی دوورودرێژن لە سینەمادا.

تا ئێستاکەش لەگەڵ دابێت لەکوردستاندا یاسایەك نیە بۆ سانسۆر دانان لەسەر زۆر لەو کارە درامی و سینەمایانەی لەکوردستاندا بەرهەم دەهێندرێن، ئەوانەش کە لەدەرەوەی کوردستان دەهێندرێن، هەندێ لەو بەرهەمانەی ناکەونە ژێر سانسۆر، ئەو بێ سانسۆریەش کۆمەڵێ ئەنجامی نەرێنی زۆر کاریگەرییان لێ دەکەوێتەوە، چونکە بەشێوەیەکی رەهاو دوور لەرەچاو کردنی هیچ بنەمایەکی کۆمەڵایەتی و پەروەردەیی وەك بڵاو کردنەوەی ڤایرۆسێکی کوشندە دەچنە ناو خێزانی کوردو دەبنە فاکتەر بۆ هەرەس هێنانی بنەما ئەخلاقی و پەروەردەییەکانمانەوە، کە هیچ جیاوازییان نیە لەگەڵ کاری تیرۆر و تۆقاندن.

لەهەمان کاتیشدا یاسایەکیش نیە بۆ ئەو بەرهەمانەی لەکوردستاندا بەرهەم دەهێندرێن، کەزۆر جاران ئەو بۆشاییە دەبێتە هۆکاری سەرهەڵدانی گەلێك کێشەی هونەری لەو بوارەدا.

بێگومان بەهۆی غیابی یاساو سانسۆری فەرمی لەسەر کارە درامی و سینەمایەکان، سانسۆری رای گشتی کۆمەڵایەتی و سۆشیال میدیا شوێنی دەگرێتەوە، کە زۆر جاران بەلاڕێدا دەبردرێت و کۆمەڵێ ئاژاوەی

لێدروست دەبێت، بۆ ئەوەی ئەو ئاژاوەیە ئەنجامێکی چارەسازی ئەوتۆی لێ بکەوێتەوە کە سوود بەخش بێت بۆ ئایندەی سینەمای کوردی، لەهەندێ حاڵەتدا بۆ یەکلا کردنەوەی کێشە سینەمایەکان، مەرجەع و زانا ئاینییەکان و سەنتەرە ئاینییەکان دەبنە شوێن گرەوەی یاسا، وەك زانکۆی ئەزهەر لەمیسر کە فەتوای لە سەر چارەنووسی زۆر فیلمی سینەمایی داوە، لەوانەش لەسەر فیلمی (محەمەد رسول اللە) ی دەرهێنەری ئێرانی محەمەد مەجیدی ـ و کێشەی دەرکەوتنی روخساری پێغەمبەر و قەدەغە کردنی ئەو فیلمە لەزۆر لەوڵاتانی جیهانیی، قەدەغە کردنی نمایشی فیلمی (رسالە) لە سعودیەو دەیان فیلمی تر کە بەفەرمانی سەرچاوە ئاینییەکانەوە قەدەغە کراون لەنمایش کردندا، وەك چۆنیش زۆر فیلمی دیکە قەدەغە کراون بەهۆی سیاسەتەوە، بەتایبەت لای ئەو سەرکردەو فەرمان رەوایانەی رەوتی فیلمەکانیان بە دڵ نەبووە، یا پێیان وابووە سوکایەتی بەوان و سیاسەتەکانیان دەکات.

جگە لەپرسە ئاینیی و سیاسی و سێکسیەکان، چەندین پرسی تری وەك: هاندانی تیرۆر، بڵاوکردنەوەی ترس و توندو تیژی و تۆقاندن، تێکدانی رەوشتی کۆمەڵگا، سوکایەتی کردن بەموقەدەساتی نیشتمانی و نەتەوەیی، سوکایەتی کردن بەکەسایەتی و رموزی نەتەوەیی، هاندانی بەکارهێنانی مادده هۆشبەرەکان، رێکلام کردن بۆ کالای قەدەغەکراو، تێکدانی دۆستایەتی نیشتمانی و نێودەوڵەتی، هاندانی نانەوەی ئاژاوەو ناسەقامگیریی، بڵاو کردنەوەی بیرو باوەڕی متەتەریف و دەیان پرسی تر کە یاسا دیاری دەکات و لەرێگەی لیژنەیەکی باڵا لەوەزارەتی ناوخۆو رۆشنبیریی و کاروباری کۆمەڵایەتیەوە جێ بە جێ دەکرێت.

هێڵی سوور لەفیلمی کوردی دا

ئەگەر بمانەوێت باس لەهێڵە سوورەکانی فیلمی کوردیش بکەین، ئەوە پێویستە لەسێ رەهەندەوە بڕوانینە پرۆسەکە:

لەرووی کۆمەڵایەتیەوە:

بەگشتی چونکە کورد سینەمای نیە، بۆیە هێڵی سووریشی کەم بووە، ئەگەر جارجارەش لەفیلمێکدا حاڵەتێکی ناوازە هەبووبێت، ئەوە حاڵەتێکی کاتی بووەو و نەبۆتە دیاردە، کاتێك ئەو حاڵەتانە دەبنە حاڵەتی نامۆ ئەگەر تێپەڕاندن بێت لەسەر واقیع و داب و نەریتە تەقلیدیە کۆمەڵایەتیەکانەوە، ئەوە بێگومان رووبەرووی تەوژمێکی نەرێنی رەتکردنەوە دەبێتەوە، زۆرینەی تەوژمەکانیش ئاراستەی دەرهێنەرو ئەو ئەکتەرانە دەبنەوە کە بەبیانووی تەوق شکاندن و دەرچوون لەتەقلیدیەت و پێشکەوتنی سینەما دەست پێشخەر دەبن لەدروست کردنی هەندێ دیمە نی وروژێنەر.

لەو وڵاتانەی کە ئاستی هوشیاریی وپێشکەوتنی کۆمەڵایەتیان تێدا دیاری کراوە، یا پرسی ئایینی و کۆمەڵایەتیان تێدا جێگیرە، ناتوانن سنووره ئایینی و کۆمەڵایەتیەکان تێپەڕێنن و هەمیشە دەکەونە ژێر سانسۆرێکی توند، چونکە نایانەوێ سینەما کۆمەڵگا بە ئاراستەیەکی دژ بەئایین و نەریتە کۆمەڵایەتیە باوەکاندا بێت، چەند ئەوەندەی ئەو وڵاتانە مێژوویەکی دوورو درێژیان هەبێت لەسینەماو چەند ئەوەندەی دەست ڕۆیشتوو بن لەپیشەسازی سینەمادا، ئەوەتا هیند لەوڵاتە هەرە لەپێشەکانە لەرووی بڕی بەرهەمهێنانی فیلم، کەچی تا ئێستا سنووری خۆی لەم رووەوە پاراستووە، بۆ پارێزگاری کردن لە داب و نەریتە کۆمەڵایەتیە تایبەتیەکانی خۆیەوە.
ئێران یەکێکە لەو وڵاتانەی لەرووی هونەری سینەماوە ململانێ لەگەڵ هۆلیۆد دا دەکات و عەرشی سینەمای ئەمریکی هەژاندووە، کەچی تا ئێستا هێڵی سووری نەبەزاندووەو توخمی وروژاندنی نەخستۆتە ئەو قالبە زەقەی بە فۆرمێکی نامۆ دەرکەوێت لەسینەمادا.
لەرووی هونەرییەوە:

ئەگەر ئامانج لەدروست کردنی گرتەی وروژێنەری وەك ماچ بەپاساوی دەرچوون لەتەقلیدیەت و گۆڕانکاری لەفۆرم بێت، ئەوە ئێمە لەسینەمای کوردی دا دووچاری دەیان کۆسپو ئاریشای هونەرین لەرووی تەکنیکی سینەمایی کە وەك بۆشاییەکی گەورە دەردەکەون، بەچارەسەر کردنی ئەو بۆشاییانە رەنگە بتوانین پیشەسازی سینەما لەکوردستاندا دروست کەین کە تا ئێستا نیمانەو ناتوانین بڵێین خاوەنی سینەماین..
بەڵام دروست کردنی گرتەی وروژێنەر بەمانای پێشکەوتنی سینەما نیە، ئەوەتا زۆرینەی فیلمە میسرییەکان لەو گرتانەیان تێدایە، بەڵام ئەوە مانای ئەوە نیە میسر وڵاتێکی پێشکەوتووی سینەمایە و ئێران وڵاتێکی دوا کەوتووی سینەمایە مادام گرتەی وروژێنەری تێدا نیە، زۆر جاران ئەو گرتانە، تەنیا بەئامانجی بازرگانی و هەڵخەڵەتاندنی لاوەکان و گەمە کردن بە مێشك و هەست و نەستیانە، ئەو لاوانەی کەخاوەنی زۆرترین ژمارەی بینەرانن ئەو فیلمانەدا.
ئێستا لەگەڵ پێشکەوتنی تەکنەلۆژیای سینەماو گۆڕانی چەمکی سینەما، سینەمای ئەمریکی و ئەوروپیش ئەو بایەخە بەگرتەی وروژێنەرنادەن، چونکە کۆمەڵگای ئەوروپی ئەوەندە تینووی گرتەی وروژێنەری وەك ماچ نیە، ئێستا ئەلتەرناتیفی تریان هەیە بۆ راکێشانی بینەر، ئەوە کۆمەڵگا رۆژهەڵاتیە تینووەکانی سێکسن کە تامەزرۆی گرتەی وروژێنەرن، بەڵام ئەو گرتانەش کاتێ بەسەقەتی دەخرێنە ناواخنی

فیلمەکە، ئەوە سەراپای فیلمەکە دەشێوێنن.

لای ئێمە کچە ئەکتەرێکی کورد بۆ یەکەم جار دێتە بەردەم کامێرای سینەما، وایان تێ گەیاندووە کە بە ماچێك تەوقێکی کۆمەڵایەتی دەشکێنێ و تەوژمێکی میدیایی دروست دەکات و لەپەنای ئەوەوە ناوداریەتیەك پەیدا دەکات و گەنجەکان دەست خۆشی لێ دەکەن، کەچی کەف وکوڵ و حەماسەکەی شتێکی کاتیە و ئەو جۆرە گۆڕانکارییەی ئەو خەونی پێوە دەبینیت نابێتە فاکتەر بۆ گۆڕینی ئەو رەوتە باوەی قەدی گرتەوە بەرەو ئاراستەیەکی تر، بۆیە وا باشترە لەبری ئەو وەهمە، ئەو ئەکتەرە لەرووی هونەری نواندنەوە دروست بکەن و هانی بدەن کە بەردەوام بێت لەکاری نواندندا، نەخرێتە نێو گێژەنەیەکی بێ ئاکام، چونکە دەسەڵاتی سینەماش دەسەڵاتێکی رەها نیەو لەهەموو حاڵەتێکدا ناتوانێت هێڵە سوورەکان ببەزێنێ، ئەگەر هاوکوف نەبێت لەگەڵ واقیعی کۆمەڵایەتی و رۆشنبیریی کۆمەڵگا.

بینەر هەر تەنها بە گرتەی وروژێنەر سەرنجی راناکێشرێت، بگرە زۆر جاران روخساری جوانی ئەکتەرو نواندنی بەهێزی ئەکتەر، کاریگەرتر دەبن لەگرتەی بێ گیان و دروست کراو، ئەوەتا زۆرلەبەرهەمە درامی و سینەماییە گەورەکانی دنیا بەو دوو توخمەی روخسارو نواندن خەڵاتی گەورەی جیهانییان وەرگرتووەو خاوەنی زۆرترین بینەر بوونە، بۆیە لەسەردەمێکی وەك ئێستا بەرهەم هێنەرو دەرهێنەرەکان ئەلتەرناتیفی بەهێزتریان لەپرسی وروژێنەر هەیە کە هاوکوفە لەگەڵ پێشکەوتنی هونەری سینەماو ئەقڵیەتی بینەری نوێ ی سینەما.

لە رووی بازرگانییەوە:

دیارە هەندێ لەکۆمپانیاکانی بەرهەم هێنان، لەوانەی پرسی بازرگانی دەخەنە پێشەوەی پرسی جۆری فیلم و ئاستی فیلم، بەتایبەت لەو وڵاتانەی لەرووی پەروەردەو کۆمەڵایەتیەوە کۆمەڵگاکانیان پەیوەست نین بە هیچ یاساو رێسایەکی کۆمەڵایەتی و تایبەتمەندی خۆیان هەیە لەرووی پەروەردەوە کە جودا بێت لەگەڵ کۆمەڵگایەکی داخراوی رۆژهەڵاتی، سینەما دەکەن بەفاکتەرێکی بازرگانی دابڕاو لە بەها هونەری و هزری و پەروەردەیی و کۆمەڵایەتیەکانەوە کە تێیدا ئامانج تەنها دەسکەوت و داهاتی ماددی بێت، وەك فیلم و زنجیرە تەلەفزیۆنیە تورکیەکان، کە گەمە بە عەقلیەت و مەزاجی گەنج دەکەن و دووری دەخەنەوە لەهەر بیرۆکەیەکی ئایدۆلۆژی هزری، ئەو فایرۆسە فیلمانە دەرژێننە نێو خێزان و ئەقڵو پەروەردەی کۆمەڵایەتی کۆمەڵگاکەیانی پێ هەڵدەتەکێنن، هەمان ئەو بەرهەمانە دەفرۆشنە وڵاتانی دەوروبەری خۆشیان و زۆر وڵاتی دیکەی رۆژهەڵاتی، بۆ گواستنەوەی هەمان ئەو واقیعەی ئەوان هەیانە، ئەگەرچی جیاوازییەکی زۆریش هەبێت لەنێوان واقیعی کۆمەڵایەتی و پەروەردەیی ئەو

وڵاتانەدا.
بۆیە هەندێ لەوڵاتانەی کڕیاری ئەو بەرهەمە کرچ و کاڵە بازرگانیانە بوون، بەپێی یاسا کڕینی ئەو زنجیرە درامایانەیان قەدەغە کردووە، دوای ئەوەی بۆیان دەرکەوت ئەو فیلمە بازرگانیانە بۆ هەموو کۆمەڵگایەك ناگونجێ و ئاسەوارە نەگەتیفەکانی چیە بەسەر پەروەردەی کۆمەڵایەتی و تێك دانی عەقلیەتی گەنجەکانیان، لێرە لەکوردستانیشدا هەندێ کەناڵی کوردی دەست پێشخەر بوون بۆ قەدەغە کردنی ئەو دراما دۆبلاژ کراوانە بەهەمان هۆکار، بەڵام چونکە یاسایەك نیە بۆ ناچار کردنی کەناڵە کوردیەکان، پرۆسەکە نابێتە پرۆسەیەکی بەزۆرە ملێ و ئەو کەناڵە بازرگانیانەی بەرژەوەندی ماددی خۆیان پێ گرنگترە لەبەرژەوەندی گشتی، چاویپۆشی لەهەموو دەرەنجامەکان دەکەن.
ئێمە لەکوردستاندا بەگشتی کۆمپانیای بەرهەم هێنانی فیلممان نیە، ئەوەی هەیە بەرهەمی تاك تاکەیە، کەبە سپۆنسەر بەرهەم دێن، هەندێ لەو دەرهێنەرە لاوانە وای بۆ دەچن دەرخستنی هەندێ گرتەی وەك ماچ بازاڕ بۆ فیلمەکەیان پەیدا دەکات، بۆیە بەدوای پاساوی هونەری دا دەگەڕێن کەخەڵکی قەناعەت بەشەرعیەتی ئەو گرتانە بێنن.
کەچی لەراستیدا ئەگەر تۆ بتەوێت بازاڕ بۆ فیلم دروست بکەیت، کەرەستەو ئامرازی زۆرت لەبەردەم دایە کە فیلمەکەت رەواجی هەبێت، هەر بۆ نموونە فیلمێکی (پەیکەری دێ) کە تا ئێستا ژمارەی بێ هاوتای لە رووی ژمارەی بینەرانەوە بەدەست هێناوە لەهەموو کوردستاندا، ئەو گرتە کرچ و کاڵانەشی تێدا نەبووە، کەهەندێ دەرهێنەری لاو دەیکەن بەپاساو.
ئێمە ئەگەر بمانەوێت پیشەسازی سینەمامان هەبێت و لەئایندەدا ئەو پیشەسازییە بازاڕی هەبێت، ئەوە دەبێت بزانین چۆن فیلم دروست بکەین، بەهۆی ئەو شارەزابوونە لەچۆنیەتی دروست کردنی فیلم ، بازاڕێك لەکوردستاندا دروست دەکەین کە پێشتر نەبووەو بازرگانانی ئێمە بەهۆی ترس و نابەڵەدیان ، یا ناشارەزاییان لەبەڕێوەچوونی ئەو بازاڕە نەوێراون خۆیانی لێ بدەن، بەمە سەرچاوەیەکی دیکەی داهات دەدۆزینەوە کەرەنگە زۆر لەسەرمایەداران بەهۆی گەرم بوونی ئەو بازارٍە رووی تێ بکەن و سینەمای کوردی ببوژێتەوەو هونەرمەندانی کوردیش دەرگایەکی نوێیان بۆ دەکرێتەوە کە لەو دەست بە تاڵی و بێ کارییە رزگارییان دەبێت و باری ئابووریشیان بەرەو باشتر دەچێت.
لەرووی دووهەمی دروست بوونی ئەو بازاڕە ئەوەیە کە بینەرانی ئێمە زۆتر لەوەندە لەسینەما نزیك دەبنەوەو سینەما دەبێتە ئامرازێکی دیکەی شارستانی و کات بەسەر بردن و سەرچاوەیەکی گرنگ بۆ هوشیار

بوونەوەی خەڵکی لەهونەری سینەماو گرنگی سینەما لەژیانی رۆژانەی خەڵکی .
بەمەش لەرووی سایکۆلۆژییەوە بینەری کورد لەشارەکانی کوردستاندا مەنفەزێکی دیکەیان بۆ دەکرێتەوە بۆ هەناسەدان و روو تێکردنە هۆڵەکانی سینەما، ئەمەش کاریگەری ئەرێنیانەی تایبەتی خۆی دەبێت لەرووی کۆمەڵایەتی و سایکۆلۆژی و رۆشنبیرییەوە.

بارودۆخی سیاسی کوردستان و چوار بەدیلی سیاسی … نادرعەبدولحەمید

هەرێمی کوردستانی عێڕاق لە لێواری لێکترازان و هەڵوەشانەوە نزیک بۆتەوە، نەک هەر لە قەیرانی مالی و ئابوریدا گیریکردوە، بەڵکو مایەپوچی (ئیفلاس)یشی لە زمانی سەرۆک وەزیرانەوە ڕاگەیەندراوە، ئەوەتا دوای چەند ساڵێکی کەم (دە تا پانزە ساڵ) لە بەرهەمهێنانی (واقعیتر ئەوەیە بەڵێن لە تاڵانی) نەوت و گازی سروشتی هەرێم، (٢٧) ملیار دۆلار قەرزیان وەک "پاشەکەوت"کردن لاخستووە بۆ ئەم نەوەیەی ئێستا، کە لە ژێرباریا نایەتەدەرەوە و دەبێ نەوەی داهاتووش لەگەڵیا باجەکەی بدات. ئەمە وەک حیکمەتی سەربەخۆیی ئابووری کوردستان و دامەزراندنی ژێرخانی دەوڵەتی سەربەخۆی کوردی لە ئایندەدا!
لە باری سیاسیشەوە نەک هەر بۆشایی نێوان جەماوەری زەحمەتکێش و دەسەڵات ئەوەندە بەرفراوان بووە کە تازە هیچ پینەوپەڕۆ و تەقەڵسازی چاکسازیەک بەیەکیەوە نادروێتەوە، بەڵکو پەیوەندی نێوان هەموو حزبە قەومی و ئیسلامیەکانیش درز و کەلێنێکی وای تێکەوتووە کە ئەو تەبایی و کۆکبونەی جاران هەیانبوو لە "ماڵی کورد"دا، ئێستا ئەو ماڵەیان لە شێواوە، نەک هەر لە هۆڵی پەرلەمانی هەولێر ناکۆک و ناتەبان، بەڵکو لە بەغداش لەبەرامبەر "قەوم" و "تائیفە"کانی تردا بۆ بەدەستهێنانی پشکێکی زۆرتر بۆ "میللەتەکەیان" لەسەر پۆست و پلەوپایە و بەرژەوەندی حزبییان بەئاشکرا دەمەقاڵێیانە، یەکدەنگ و یەکدەست نەماون و خەریکن

ڕەسمییەتێکی قانونیش دەدەنەوە بە دوو ئیدارەییەکەیان بە ناوی لامەرکەزییەتەوە.

کارتی سەربەخۆیی کوردستانیش، وەک لە ڕیفراندۆمەکەی (٢٠١٧)دا توانی هەموو حزبە قەومی و ئیسلامییەکانی کوردستان لە بەرەیەکی یەکگرتووی نەتەوەییدا کۆبکاتەوە و بەشێک لە چەپیش بەداوێنی خۆیەوە پەیوەست بکات، لە ئێستادا کارتێکی سوتاوە بەدەست دەسەڵاتەوە و وەک جاران ناتوانێ قەومی و ئیسلامی و لیبراڵ و چەپ لە ناو بەرەیەکی یەکگرتووی نەتەوەییدا کۆبکاتەوە. ئەم بارودۆخە کە سەربەخۆیی کوردستانی بەبازاڕ کردوە و ڕەمەن و کەیاری کەمکردۆتەوە، ئەو بەشە لە چەپیشی ناچارکردوە کە کە بەدوای ستراتیژێکی تازە و بەدیلێکی سۆشیالیستیدا بگەڕێ بۆ ئەم دەسەڵاتە، کە پێشتر لە دوانزە ساڵی تەمەنیدا، تەوەرەی کار و ستراتیژەکەی بە گەیشتن بە سۆشیالیزم بەدەوری سەربەخۆیی کوردستاندا پێناسە کردبوو، ئەم "گۆڕگۆڕینە" بە خشکەیی و بەبێ وەلانانی ستراتیژی ڕابردوو ئەنجام دەدرێ ئەویش لە بەرئەوەی نەکا سبەی ڕۆژ بازاڕی سەربەخۆیی کوردستان جارێکی تر ببوژێتەوە و کەیاری هەبێت.

بارودۆخی سیاسی کوردستانی عێراق لە هەموو لایەکەوە شێواو و تێکچڕژاوە. ناڕەزایەتییەکی جەماوەری بەرفراوان؛ هی چەند چین و چەند توێژگەلێکی کۆمەڵایەتی جۆراوجۆر ڕووبەڕووی حکومەتی هەرێم و هەردوو حزبی دەسەڵاتدار بۆتەوە:

لایەک ڕۆژانە خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێش، نەدار و هەژار، بێکار و ئازادیخواز، موچەخۆر و کامەند، ماندەگرن و خۆپێشاندان دەکەن، بە شکڵ و شێوازی جۆراوجۆر ناڕەزایەتی دەردەبڕن لە بەرامبەر دواکەوتنی موچە و بڕینی، لە بەرامبەر بێکاری و دانەمەزراندن، هەژاری و برسێتی، بێمافی و نەبوونی خزمەتگوزاریدا، … وە لە جیاتی وەڵامدانەوە بە خواستەکانیان، دەکەونە بەر زەبروزەنگی میلیشیا و هێزە سەرکوتگەرەکانی دەسەڵاتی جوتە حزبی ناو حکومەتی هەرێم و سەرکوت دەکرێن، ڕاودەنرێن، دەستبەسەردەکرێن، دەگیرێن و لە کونجی زیندانەکان دەئاخنرێن.

لە لایەکی تریشەوە مایەپوچی حکومەتی هەرێم و نەتوانینی پێدانی شایستە داراییەکانی بەڵێندەران و بازرگانان و خاوەن کۆمپانیاکان، کە لەگەڵ حکومەتی هەرێمدا گرێبەستیان هەبووە، بەتەهەی ڕاوەستان و لەکارکەوتنی بەشێکی بەرچاو لە پڕۆژەکان و پوکانەوەی کەسابەت و بێبازاڕیی، کە پرتەوبۆڵەی سەرمایەداران و گلەوگازندەی وردەبورژوای ئەهلی کەسەبە و بازاڕی بەدوای خۆیدا هێناوە، ئەمەش خۆی لە ڕەخنەی لیبڕاڵانەی ناسیونالیستە ڕیفۆرمیستەکانی کوردستان بەگشتی و حزبە قەومی و ئیسلامییە ئۆپۆزیسیۆن و نیوە-ئۆپۆزیسیۆنەکاندا دەبینێتەوە،

کە بە پەرچەمی چاکسازی و کاراکردنی پەرلەمانەوە هاتوونەتە مەیدانی فشارهێنان بە حکومەتی هەرێم و هەردوو حزبی دەسەڵاتدار.
ئەوەی کە ناڕەزایەتییەکانی ئەم قۆناغەی ئێستای کوردستان جیا دەکاتەوە لەوانەی پێشوو ئەوەیە کە جەماوەر بە پڕۆسەیەکی عەمەلی و لە ئەزمونێکی واقعیدا گەیشتۆتە ئەو قەناعەتەی کە ڕێگەی پەرلەمان و چاکسازی ڕێگەیەکی بنبەست و داخراوە، حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتی ئەم دوو حزبە هیچ جۆرە چاکسازییەک هەڵناگرن، بۆیە ئەمجارە ئۆپۆزیسیۆنی قەومی و ئیسلامی بە ئاسانی ناتوانن سواری شەپۆلی بزوتنەوە ناڕەزایەتییەکانی جەماوەر ببن، وەک لە پێشوودا بەیان لوابوو بەتایبەت لە بزوتنەوەی "١٧ شوبات"ی (٢٠١١)دا.
بەڵام ئەوە بەو مانایە نییە کە ئەم ناڕەزایەتیانە، ئەم مانگرتن و خۆپیشاندانانە، وە لە پەرەسەندنیشیاندا بە ڕاپەڕین و شۆڕشێک پارێزراو بن لە ڕەوت و گروپ و حزبی قەومی و ئیسلامی، چ ڕیفۆرمخواز و سازشکار و لیبراڵ، وە چ ڕادیکاڵ لە دژە شۆڕشی قەومی ڕەگەزپەرست و ئیسلامی فاشیست، ئەویش بەسادەیی چونکە ئاسۆی فکری و سیاسی زاڵ بەسەر کۆمەڵگەی کوردستاندا ئاسۆیەکی قەومی و ئیسلامییە، نەک بە هۆی مێژوویەکی دوورودرێژ لە کلتوری قەومی و ئیسلامی بەسەر کۆمەڵگەکەدا، بەڵکو بە هۆی زاڵی پەیوەندی سەرمایە و باڵادەستی چینی بورژوا و خاوەندارییەتییەکەی بە هۆکانی بەرهەمهێنان و دامودەزگای سەرکوتگەر و میدیایەکی زەبەلاح بە هەندەسەکاری بیروڕای گشتی کۆمەڵگە بەدژی هەر جۆرە بزوتنەوە و ئاسۆیەکی ئازادیخواز و یەکسانخوازی ئینسانی وەک سۆشیالیزم و کۆمۆنیزم.
جا گەرچی حزبە بورژوا قەومی و ئیسلامییەکان بەتایبەت ئەوانەی ناو دەسەڵات ڕیسوا بوون و کەوتونەتە بەر نەفرەت و نەعلەتی جەماوەر و ئەوانەش ئۆپۆزیسیۆن جەگەی متمانەی جەماوەر نین، بەڵام هەر ئەوە کە ئاسۆی ڕەوتەکانیان زاڵە لە کۆمەڵگەدا، ئەوا لە شکڵ و بەرگێکی تازەدا ڕەوت و گروپ و حزبی تریان چانسی ئەوەیان هەیە بێنە مەیدان و هەوڵدەن جڵەو بگرنە دەست و سواری شەپۆلی ناڕەزایەتییەکان بن.
بزوتنەوە کۆمەڵایەتییەکان و ناڕەزایەتییەکانی کرێکاران و زەحمەتکێشان، نەک هەر لە کوردستان و عێراقدا، بەڵکو لە هەموو وڵاتانی جیهاندا لە کێش و هەوایەکی خنکێنەری باڵادەستی ئاسۆی فکری و سیاسی ڕەوتە جۆراوجۆرەکانی بورژوایدا (کە زاڵن بەسەر کۆمەڵگە سەرمایەدارییەکاندا) درێژە بە بوونی خۆیان دەدەن وەک بونێکی ناکۆک؛ بناغە و ژێرخانی ئەو بزوتنەوانە ناڕەزایەتی و هاتنەمەیدانی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشە دژ بە دەسەڵاتی بورژوازی و بارودۆخی سەرمایەداری ژیان، بەڵام سەرخانە فکری و سیاسییەکەیان، خواستیان بۆ گۆڕانکاری ڕیشەیی، گیرۆدەی

هەژمون و بالادەستی ئەلگەی قەومی و ئیسلامی و ڕێفۆرمخوازی لیبڕاڵیە.
نەک هەر ئەوە بەڵکو لە نەبوونی هێزێکی کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕ و پڕ نفوزی جەماوەری و بەرجەستەکردنەوەی بەدیلێکی سۆشیالیستی بە دەرچون لەم بنبەستەی هەرێمی کوردستانی عێڕاقی تێکەوتووە بەدەست حزبە بورژوا ناسیونالیستەکانەوە، وە بە یەکلاکردنەوەی ئەو ناکۆکیەی کە لە وجودی بزوتنەوە کۆمەڵایەتیەکان و ناڕەزایەتەکانی کرێکاران و زەحمەتکێشاندا هەیە، بەڵێ لە نەبوونی بەدیلێکی ئاوادا جەماوەر لەڕووی سیاسیەوە لایەک پاسفیست و تەسلیم بە قەدەر و خوڕافات دەبێت، لایەکیش پەنا دەبات بە "شەیتان" و هەر شتێکیش کە بتوانێ تۆڵە بێت لەم دەسەڵاتە، کە لە ئایندە و درێژماوەدا لەسەری جەماوەر خۆشیا دەشکێتەوە.
تابلۆی سیاسی کوردستان بە تێڕوانینێکی سەرپێی، زۆر سادە دێتەبەرچاو کە وێنەیەکە لە دوو بەرەی دژ بەیەک؛ لایەک زوربەی هەرە زۆری خەڵکی کوردستانە کە جەماوەری زەحمەتکێش و ناڕازین و لاکەی تریشی حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتی هەردوو حزبی خاوەن میلیشیا و دامودەزگای ئەمنی و داپڵۆسێنەرن. گەرچی ئەمە بەشێکە لە واقعیاتەکە بەڵام ڕوکەشی واقعیاتەکەیە، ئەم تێڕوانینە بەرهەمی ڕادیکالیزمەیەکی جەماوەری وردەبورژوازی سەروچینایەتیە، خەباتی چینایەتی و پلمیک (جەدەل) و کێشمەکێشی ڕەوتە فکری و سیاسیەکان نابینێت، وەیا پێیان هەراسان دەبێت و پێیوایە ئێستا وەختی ئەوە نیە جیاوازی و جیاکاری بخەیتە ناو بەرەی خەباتی جەماوەرەوە دژ بە دەسەڵات! لێرەوە سنوری دابڕاو نیە لەگەڵ ناسیونالیزم بەتایبەت باڵە چەپەکەی.
لەواقعدا چوار ڕەوتی کۆمەڵایەتی سیاسی لەمڕۆدا لە کێشمەکێشدان و دەیانەوێت دەستبگرن بەسەر ناڕەزایەتیەکان و بزوتنەوە جەماوەریەکاندا و لە چوارچێوەی ئاسۆ و ئەجێندای سیاسی خۆیاندا لە قاڵبیان بدەن و ڕووەو ئامانجێک کە خۆیان هەیانە ئاڕاستەیان بکەن، ئەڵبەتە جگە لە حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتی میلیشیای دوو حزبەکە کە ناچارن ڕێگەی سەرکوت و داپڵۆسین و لەباربردنی ناڕەزایەتیە جەماوەریەکان و بزوتنەوە کۆمەڵایەتیەکان بگرنەبەر:
یەکەم. ڕەوتی چاکسازی نەتەوەیی یا ناسیوناڵ ڕیفۆڕمیست، وێڕای ڕۆشنبیرانی لیبراڵی ناو هەردوو حزبی دەسەڵات، حزبی (گۆڕان)ی ناو حکومەتی هەرێم و ئەو حزبانەش دەگرێتەوە کە لەدەرەوەی حکومەتن و نایەنەوێت وەک (گۆڕان) سازش بکەن و خوازیاری وەلانی یەکجاری دەسەڵاتی هەردوو حزبن لە حکومەتی هەرێمدا لە ڕێگەی پەرلەمان و دەستاودەستپێکردنی دەسەڵاتەوە، ئەم بەشە ئۆپۆزیسیۆنە لەم ڕەوتە،

بەرنامە و پەرچەمی سیاسییەکەی شۆڕش و ڕاپەڕین نییە، بەڵام هەوڵدەدات باڵادەستی پەیدابکات لەناو بزوتنەوە ناڕەزایەتیەکان و ڕاپەڕین و خۆپێشاندانەکاندا تا ئەگەر دەسەڵات لەم ڕێگەیەوە هەڵپەچرا بۆشایی فەرمانڕەوایی دروست نەبێت و خۆیان وەک فەرمانڕەوا و دەسەڵات ڕاگەیەنن بەسەرسەری جەماوەرەوە. هەرچەندە فۆڕمی ئاڵوگۆڕ و دەستاودەستی دەسەڵاتەکە لە ڕێگەی پەرلەمانەوە جیاوازە لە ڕێگەی ناڕەزایەتی جەماوەری، بەڵام لە ناوەڕۆکدا یەکشتە، چونکە دوا ئامانجی ئەم ڕەوتە لەوە تێناپەڕێت کە چاکسازی و گۆڕانکاری بێت لە سەرخانی سیاسی و لە شکڵ و فۆڕمی حکومڕانی و دەست نابات نەک هەر بە ئاڵوگۆڕ لە سیستمی بەرهەمهێنانی سەرمایەداریدا، بەڵکو ستراتیژی نیولیبرالیزم و بازاڕی ئازاد و خەسخەسەش بە دەست لێنەدراوی دەهێڵێتەوە، وە وێنەیەکی وا دەخاتە بەرچاوی جەماوەر کە بەم گۆڕانکاریە سیاسیە ئیتر سەرمایەداری کوردستان و نیولیبرالیزم و خەسخەسە و بازاڕای ئازاد، خۆشگوزەرانی و هەلی کار و ئازادی دابین دەکەن بۆ هەموان. شایەنی باسە ئەم ڕەوتە چەندین مەڵبەندی ڕۆشنبیری لیبراڵ و توێژەر و نوسەر و قەڵەم بەدەستی لێهاتووی لیبراڵیش دەگرێتەخۆی.

دووەم. ڕەوتی ئیسلامی سیاسی و حزبەکانی، کە یەدەکێکی کۆنەپەرستی پاشکەوتکراون لە کۆمەڵگەی کوردستاندا، و لەسەر دوو پێت یاری دەکەن. قاچێکیان لەناو پەرلەمان و حکومەتدایە تا وەک بەربەستێک ڕێگەبگرن لە هەر جۆرە یاسایەک کە ئازادی فەردی و مەدەنیەت و شارستانیەت و علمانیەت و یەکسانی ژن و پیاو بگرێتەخۆی، وە لە حاڵەتێکدا ئەگەر حزبە ناسیونالیستەکان لە ژێر فشاری جەماوەری ئازادیخوازدا بچنە ژێرباری ڕازی بون بە یاساگەلێکی لەو چەشنە، ئەویش وەک مەڕەکەبی سەرکاغەز و خۆکردنە چاوی جەماوەر نەک بە جێبەجێکردن، ئەوا ڕێگە لەوەش بگرن بەناوی پاراستنی “پیرۆزیە” ئاینیەکانەوە. قاچێکەی تریشیان لە ناو ئۆپۆزیسیۆن و نیوە ئۆپۆزیسیۆنیدایە بۆ سود وەرگرتن لە ناڕەزایەتی و نەفرەتی جەماوەر لە دەسەڵات و خۆخستنەڕوو بە چینی بورژوازی وەک ئۆرگانێکی دژە شۆڕش کە ئەگەر حزبە ناسیونالیستەکانی دەسەڵات نەیانتوانی ناڕەزایەتی و ڕاپەڕین و شۆڕش سەرکوت بکەن، لەباریبەرن و دایبمرکێننەوە، ئەمان بتوانن بە ناوی ڕاپەڕین و شۆڕشەوە چینی بورژوازی و سەرمایەداری کوردستان لە هەرەس و هەڵمەتی جەماوەری زەحمەتکێش و کۆمۆنیست و ئازادیخواز بپارێزن.

ڕەوتی ئیسلامی سیاسی هەمان ناوەڕۆکی ڕەوتی چاکسازی نەتەوەیی هەیە بە تایبەتمەندیەتی کۆنەپەرستانەی ئایینیەوە. هەروەک لە سەرەوە ئاماژەی پێدراوە بەشێکی بەرچاوی سەرمایەداران و وردە بورژوازی

ئەهلی کەسەبە و بازاڕیش لەم دەسەڵاتە وەتەنگ هاتوون و ناڕەزایەتییەکانی ئەوان نەک هەر لە ناوەڕۆکی خواستەکانیاندا، بەڵکو لە ئامڕازی هێنانەدی و شێوازی ناڕەزایەتی دەربڕینیشیاندا لە هی جەماوەری زەحمەتکێش و ئازادیخوازانی کوردستان جیاوازن، و حزبە قەومی و ئیسلامییەکانی ئۆپۆزیسیۆن ئەم ناڕەزایەتیانە لە قاڵبی چاکسازی و لەڕێگەی ئامڕازی پەرلەمان و هەڵبژاردنەوە دەکەنە ئاسۆیەکی سیاسی بۆ لەقاڵبدانی بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشی کوردستان لە چوارچێوەی پاراستنی سیستمی سەرمایەداری و دەسەڵاتی بورژوازی وەک چینێک، بە هێنانەدی ئاڵوگۆڕێکی سەرخانی و شکڵی سیاسیەوە.

سێهەم. لە کوردستاندا ڕەوتێکی بەربڵاو و هەمە چەشنەی ڕادیکاڵ لە ئارادایە، کە باڵ و لق و پێلوپۆی جۆراوجۆری هەیە و پێکدێت لە پۆپۆلیزمێکی ڕادیکاڵ و ناسیونالیزمێکی چەپ. ئەم ڕەوتەیە چالاک و هەڵسوڕاوی ناڕەزایەتییەکان و خۆپیشاندانەکانە، ئاڕاستەی سیاسی و چالاکی و هەڵسوڕانی ڕووەو هەڵپێچان و ڕوخاندنی ئەم دەسەڵاتەیە و لە خەمی ئەوەدایە کە ڕیزی جەماوەر تێکنەچێت و خەبات و تێکۆشان تەنها لە دژایەتی دەسەڵاتدا دەبینێتەوە نەک لە خەباتێکی کۆمەڵایەتی سیاسی و فکری بەرفراوانی چینایەتی بە دژی چینی بورژوازی و ڕەوتە فکری و سیاسیە کۆمەڵایەتییە جۆراوجۆرەکان و دەسەڵاتە سیاسیەکەی. بەگشتیش نمونەی خۆبەڕێوەبەری لە کوردستانی سوریا بەدیلی سیاسی و ئەلگۆکەیەتی.

ئەوەی کە جێی ئاماژەیە ئەو بەشە لەم ڕەوتە کە ڕاستەوخۆ و لەڕووی ڕێکخراوەییەوە سەر بە سوننەتی (پەکەکە)یە، لە بەرنامەی سیاسی و پەرچەمی سیاسیدا بانگەوازی ڕوخاندنی دەسەڵاتی دوو حزبەکە و حکومەتی هەرێم ناکات و بەپێی بەرژەوەندییەکانی (پەکەکە) و پەیوەندی بە حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵاتەوە لە کوردستانی عێراقدا هەڵوەستی توند وەیا نەرمونیانی خۆی دیاری دەکات بەرامبەریان.

لە غیابی بەدیلێکی سۆشیالیستیدا، وە لە ڕیسوابوونی ئۆپۆزیسیۆنی ڕیفۆرمیست و داڕوخانی دامودەزگای سەرکوتگەری دەسەڵاتدا، ئەم ڕەوتە بەتایبەت باڵی ناسیونالیزمی چەپ و سەر بە سوننەتی (پەکەکە) کە ئەزمونێکی سیاسی دەوڵەمەندیان هەیە، ئامادەی مەیدانە کە بۆشایی دەسەڵاتەکە پڕبکاتەوە و دەسەڵات لە ناسیونالیزمی ڕاستڕەو وەربگرێت یان بەشداری دەسەڵاتەکەی بکات. بەرژەوەندی (پارتی) و (یەکیەتی) لەگەڵ ڕژێمی تورکیا و ڕژێمی جمهوری ئیسلامی ئێران نەک هەر ڕێگرە لەوەی ڕەوتی پەکەکەیی لە کوردستانی عێراقدا ببەتە هاوبەشی دەسەڵاتیان وەک (گۆڕان)، بەڵکو بەرژەوەندیەکانی ئەو دوو

حزب دساتدار بو دوو واتی دراوسو وا دخوازت ک وتی پککیی بخن ژر فشار و منگنو و نهن وکو ئپزیسینی سمی و قانونیش خیان درخن، بی بناچار پاپونراو ب ناو بری ئپزیسینی جماوری ادیکا.
چوارم. ل دوو س دیی ابرادوودا سرمایداری و ککی سرمای ل کوردستانی عاقدا گش و پرسندنکی برچاوی بخیو بینیو، کوردستان بت بشک ل بازای سرمایداری جیهانی چ ل ووی وبرهنانی نوت و گاز و چ ئوش ک کوردستان بت بشک ل ساغبونوی کاا و برهمکانی بازای جیهانی، هر بم پیش بورژوازی ل کوردستاندا پیوندیکی توندوت و شتکدراوی ئابوری و سیاسی و فکری پیداکردو ب بورژوازی ناوچک و جیهانو. گرچی شک و فمی فرمانوایی هشتا وخساری بنمایی و عشایری فنداو، بام ئو هیچ ل ناوک و جوهری بورژوازیانی دساتک کم ناکاتو.
ئم کمگ سرمایداری ل ئستادا بخی و دساتی سیاسی بورژوازیکیو چت ناو قیرانکی کوشند و مانوی سرمایداری و پاراستنی کی سرمای و دساتی بورژوازی کورد ل ئستادا کوتت دژایتیکی استوخ و بپردو لگ قوتی ژیان و بژوی زانی جماوری زحمتکشی ئم وات، ک سنوری بکاری و هژاری و برسیتی تپاندو. لاییکی تریشتو جماوری کرکار و زحمتکش بتایبت ل دسای ابردوودا ئو ئزمونیان بدستهناو ک حکومتی هرم و دساتی هردوو حزب چاکسازی هناگرن و گی پرلمان و چاکسازی گییکی داخراو و بنبستت. بم پی بارودخی باتی ئم کمگ سرمایداری ل پرسیکی مژوویی خباتی چینایتیدا، وخاندنی دساتی بورژوازی کردو ب مسلیکی هر ئستایی و ختویتی دستوری کاری سیاسیو. وخانی دساتی بورژوا ناسیونالیستی کورد نک هر بگیکی برنامیی و ستاتیژی کمنیستکان، بکو ل ئستادا بحکومی خواستی جماور ب زگاربوون لم دسات بت ئرککی عملی هرئسایی.
ولانانی ئاسی ناسیونالیستی و ئیسلامی بسر کمگی کوردستان و چارنوسی جماور زحمتکشکیو مسلیکی ئکادیمی و پروردی فکری نی، بکو مسلیکی سیاسی و تکشکانی ئم دساتو ئقه هرچ جوهریکیتی.
ئوی ک گر تا ئم بارودخ ل بنبستی سرمای و دساتی بورژوازی و تاژیدیای جماور ببت قیرانکی ششگان و ششکی سشیالیستی کرکاران و زحمتکشان و دامزراندنی

دەسەڵاتیان، ناڕێکخراوبوونیانە بە ئاسۆیەکی سۆشیالیستی ڕادیکاڵ و ڕابەرایەتیەکی شۆڕشگێڕی کۆمۆنیستیەوە. ڕەوتی کۆمۆنیزمی ڕادیکاڵ و شۆڕشگێر لەمەڕی کوردستانی عێراقدا لەبەردەم ئەو ئەرکە مێژووییەدایە، کە ئەڵبەتە دابڕاو نیە و بەشێکی ئۆرگانیکی ئەو ئەرکە مێژووییەیە کە ڕزگاربوونی کرێکار و زەحمەتکێشی سەراسەری عێراقە.

٢٠٢٠-٧-١٠

لە نێوان شەوەکان دا … دلێڤان عەلی

….

بەیەکەوە نەبووین
دەستەکانمان مەودایەکی زۆریان هەبوو
ماچەکانمان وەکوو پەپوولە بە ئاسمانەوە دەفڕین
بەڵام تۆ لە نێوەڕاستی دەروازەکە
وەستابووی، بەفر دەباری.
پێڵاوەکانت، پێڵاوەکانت چرچولۆچ ببوون
وەکوو پشیلەیەك بیهەوێ پێبکەنێ.

ناتوانم پێت بڵێم
چۆن هیوام لە خۆم تۆراندووە
ناتوانم بۆت بنووسم
چەندە غەمگینم لە شەوەکانمان.
پێکەکەت کە دەنگی لێوە دێ
هەست بە تارماییەك دەکەم
فیشەك بە مێشکمەوە بنێ.

لە “ڤانتیمەللا”
کە ژنە قەرەجە ڕۆمانیەکە پێی گوتم:
دەتوانم ماچت بکەم؟

من نەمهێشت.
بە درۆ ماچەکەم هەڵگرت بۆ شەوێکی ساردوسڕی ئێرەکا نە
تا تۆ باوەش بە بێهیواییەکەم دا بکەی.
ڕوومەتە غەمگینەکەم بخەیتە نێوان دەستەکانت
تا تەریق نەبمەوە ل□ بەردەم کۆڵا نەکان دا.

من لەگەڵ ئازاردا کۆکم
شەوا نە لە سووچێکی ژوورەکەم دا
لایەکی بەتانییەکەم دەدات بە خۆیدا و
لە خەونەکانم دا لەگەڵم پێدەکەنێ.

زۆر جار دەمهەوێت وەکوو شتێك
دەست لە بێ هیوایی بدەم
خۆزیا ئازار وەکوو شتێك بوایە
توانیبات دەستی لێ بدەی،
هەمیشە لە ئامێزم دەگرت.

غەمگینیی باوکی هەمووما نە،
لێ لەگەڵ دایکمان نەخەوتووە.

زۆر جار دەمهەوێ
گەر بە پلاستەریش بێت
برینەکانی دڵم بشارمەوە.

لەوێ بێگا نە بووم
لێرەش بێگا نەم
دەشێ هەر بوونم نەبێ.
ڕۆبۆتێك بم خوێنتاڵ.
لێ هەمیشە گاڵتەم بە خۆشبەختیی هاتووە.
بە ڕۆژە خۆشەکان پێکەنیوم.
لە نێوان شەوەکانمان دا
جگەرەم بۆ جەستەی وێرانبووی خۆم کێشاوە.

دیسێمبەری ٢٠١٨

بنەما و بیروباوەڕی نیشتیمانی شین چییە؟ ... نوسینی/ م.ڕاستی ڕەسوڵ*

بیروباوەڕی (نیشتیمانی شین) ئەو ئامانج و بیرۆکەیەیە کە ئەدمیڕالی دەریایی تورکی – جیم جۆردینز – گەڵاڵەی کردووە لە ساڵی ٢٠٠٦، بیرۆکەکە بریتیی□ لە فراوانخوازی دەوڵەتی تورکی لە هەرسێ دەریای ئیجە و ڕەش و ناوەڕاست، تەنانەت ئاماجی تورکەکان بۆ دەریای سور و کەنداوی عەرەبیش سەر دەکێشێت، هەر بۆیە پێی دەگوترێت بنەما و بیروباوەڕی نیشتمانی شین، بە کورتی و بە کوردی بیرۆکەکە بریتیی□ لە ژیاندنەوەی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی کۆن، بەڵام لە فۆڕمێکی جیاوازتر، و لە سەردەمێکی درەنگتردا.

سیاسەتی ئێستای دەوڵەتی تورک بریتیی□ لە بەزاندنی سنوری ووڵاتانی تر، و هەروەها داگیرکاری و پانخوازی کە هەر لە دێر زەمانەوە لە مێشکیاندا چەسپیووە، و بووە بە پیشەیان، ئەوان سەرەتا لە ئاسیای ناوەڕاستەوە هاتن بە ئەسپەکانیان، زۆرینەی ووڵاتانیان داگیر کرد، و خ□□ک□ی ئەو ووڵاتانەیان زۆر دڕندانە جینۆساید کرد، ئێستاش دەبینین عەقڵی تورکەکان هەمان عەقڵیەتی کۆنە کە هەزاران ساڵ پیش ئێستا لە ئاسیای ناوەڕاست پێی گۆش کرابوون، نمونەی ئەمانەش جینۆسایدی ئەرمەنەکان و کوردەکانی باکور لە سەردەمی شێخ سەعیدی پیران، و چەندین کوشت و بڕی تر لە بەرامبەر کوردان لە باکور لەسەردەمی – ئەتاتورک – و – ئەردۆغان – دا، کە تەنها لە بەرئەوەی داوای مافی خۆیان دەکەن لە چوارچێوەی دەوڵەتی تورکیادا.

ستراتیژی بنەمای – نیشتیمانی شین – لە ساڵی ٢٠١٥ لە لایەن ئەردۆغان سەرۆک کۆماری تورکیا کرایە کارنامەی حکومەتەکەی، و وەکو بنەمایەکی هەمیشەیی دەست نیشان کرا، سەرەتای ئەم بیرۆکەیەش لە مانۆڕی سەربازی – نیشتیمانی شین – ساڵی ٢٠١٩ بەرجەستە کرا، کە گەورەترین مانۆڕی سەربازی دەریایی بوو لە سەرەتای دامەزراندنی هێزی دەریایی تورکیەوە تاکو ئێستا، ئەنجامدرا ب□□ت، مانۆڕە دەریایەکە لە یەک کاتدا لە هەر سێ دەریای ڕەش و دەریای ئیجە و ڕۆژهەڵاتی دەریای ناوەڕاست دا ئەنجامدرا، تازەترین جێبەجێکردنی ئامانجی ئەم بیرۆکەیە گەڕانی تورکیا بوو لە نزیک ناوچەی ئابوری قوبروسی لە دەریای ناوەڕاست.

لە سەرەتای ساڵی ٢٠١٨ ش کاتێک کەشتیەکی ئیتاڵی ویستی بچێتە کەنار

ئاوەکانی قوبروس، بە گەڕان و دۆزینەوەی غاز، هێزی دەریایی تورکی ڕێگەی لێگرت، و دواتر تورکیا لە بەهاری ٢٠١٩ کەشتییەکی ناردە کەنار ئاوەکانی قوبروس، بە گەڕان بە دوای غازدا، بە چاودێری کەشتیگەلی جەنگییەکەی، بەڵام ئەندامانی یەکێتی ئەوروپا ئەم کارەی تورکیایان بە نایاسایی ناوبرد، و پشتیوانی قوبروسیان کرد، هەروەها هاوکارییەکانی یەکێتییەکەشیان بە تورکیا ڕاگرت، و لە کۆتایی ساڵی ٢٠١٩ پێش ئەو دەستوەردانانە گەیشتە ئاستێکی مەترسیدار، کاتێک تورکیا ڕێکەوتنامەی لەگەڵ حکومەتی ویفاقی نیشتیمانی لیبی واژۆ کرد، کە سنوری نێوان هەردوو ووڵاتی لە دەریای ناوەڕاستدا دیاری کرد، دەقی ئەم ڕێکەوتنە ڕێگە بە تورکیا دەدات پارێزگاری لە بەرژەوەندییە دەریاییەکانی لیبیا بکات، و هەروەها دەستکراوەشی دەکات لە دەرهێنانی سەرچاوەکانی ووزە لە دەریای ناوەڕاست.
تاکو ئێستاش ئەمریکا و یەکێتی ئەوروپا و ناتۆ هیچ کاردانەوەیەکی توندیان نەبووە لە بەرامبەر هەڵسوکەوتە نایاساییەکانی تورکیا لە دەریای ناوەڕاست، و دەستوەردانەکانی لە سنورە ئاوییەکانی قوبروس و یۆنان، جگە لەچەند بەیاننامەیەکی لاواز و سەپاندنی چەند سزایەکی کەم بەسەر تورکیادا، هەر لەم بارەیەوە – پۆمپیۆ – وەزیری دەرەوەی ئەمریکا ڕەخنەی لە هەڵسوکەوتە نایاساییەکانی تورکیا گرت، و ڕایگەیاند لەم کارانەی تورکیا ناڕازین، و چاودێرانی سیاسیش لە ئەمریکا پێیان وایە هەڵکەندن و گەڕانی تورکیا لە غاز لە نێوان قوبروس و دورگەی – کریت – ی یۆنانی، ئەگەر ڕێوشوێنی توندی بەرامبەر نەگیرێتە بەر تورکیا وا لەدەکات زۆر بێمنەتانە لەو ناوچانە هەنگاو بنێت، و سەرکێشی مەترسیدار ئەنجام بدات، کە دواتر کۆنتڕۆڵکردنی ئاسان نابێت، و پێشتریش ماوەیەک بەر لە ئێستا ڕووبە ڕووبوونەوەی هەریەک لە کەشتیگەلی فەڕەنسی و تورکیمان دیت لە ڕۆژهەڵاتی دەریای ناوەڕاست، کە دواتر لێپرسراوانی هەردوو ووڵات لێدوانی توندیان بەرامبەر یەکتردا، کە ڕەنگە هاتنی کەشتیگەلی ئەمریکیش لە ئێستادا، پەیوەندی بە هەمان بارودۆخەوە هەبێت کە لەو ناوچانەدا ڕوو دەدات.
ئەم سەرکێشیانەی تورکیا جگە لەوەی مەترسیدارە بۆ ووڵاتانی نزیک دەریای ناوەڕاست، بە هەمان شێوەش مەترسی بۆ خودی تورکیاش هەیە لە هەموو ڕووەکانەوە، ڕەنگە لە کۆتایدا – ئەردۆغان – هەمان باجی هاوشێوەی – سەدام – بدات کە ویستی کوێت بخاتە سەر عێڕاق، و بەڵام ئەم کارەی بووە هۆی تێداچوونی خۆی و دارودەستەکەی.

نوسینی/ م.ڕاستی ڕەسوڵ

ماستەر لە زمان و ئەدەبی عەرەبی
ڕانیه

رۆمان/ مۆسیقای مەرگی ناوەختە … سەڵاح جەلال

[بۆ خوێندنەوەی ئەم ڕۆمانە کلیکی ئێر□ بکەن ……](#)

[SalahJalal_MosiqaiMargDownload](#)

خو□ن□د□وەیەک بۆ کتێبفرۆشی سابیر ڕەشید … دڵشاد کاوانی

“کتێبفرۆشی سابیر ڕەشید ش□ش□ک □□ ل□ ناو شۆڕشدا”

سابیر ڕەشید چیڕۆکنووس و ڕۆمانووس ناوێکی دیاری نێو ئەدەبیاتی کوردی، کە نزیکەی نیوسەد□ی□ □□ ب□ پسانەوە، بەرھەمی جوان و ناوازە دەخاتە نێو خەرمانی ئەدەب و نووسینەوە، کتێبفرۆش دواین کتێبی چاپکراوی نووسەرە کە خۆی لە ڕۆمانێکی ٢٦٢ لاپەڕەی لەنێو بەرگ و نەخشەسازییەکی قەشەنگ و جوان دەبینێتەوە.
کتێبفرۆش بە زمانێکی بەرزی ئەدەبی و ساد□ □□ ل□ تێگەیشت و پڕاو پڕ لە وشە و زارەوەی نەبینرا و جوان و نام□ □□ ب□ خوێنەر نووسراوەتەوە، ئەوەی بەرھەمەکانی نووسەر و ئەم بەرھەمە لەوانەی تر جیا دەکاتەوە، دەتوانین بڵێین سابیر ڕەشید ھەرگیز نەیوستوە تەقینەوەیەک بخاتە نێو ئەدەبیاتی کوردی، ھەرچەندە نووسەر پ□□□ □□ ل□ باڕووتی وشە و ئیستاتیکای جوانی، وەلێ دوای ھەرتەقین□و□ی□ک

خامۆشی دەتەکایەوە، بۆیە سابیر ڕەشید لەوە وریاترە و هەمیشە بەوە ناسراوە کە هەنگاو بە هەنگاو سەردەکەوێ، وەک کورد دەڵێ کەی بن بەرێ بە دیدگا جوانەکەیەوە، بەم جۆرە سابیر ڕەشید پەمەلیقەیە و خوێنەرانیشی لەگەڵ ئاستی نووسینەکای بەرز دەکاتەوە.

بۆیە دەتوانین بڵێین هیچ ڕۆمانەکی بەتاڵ نییە لە داهێنان و دابڕاویش نییە لە نووسینەکانی پێشووتر، بەمەش نووسەر خاوەنی ڕێچکەی تایبەتی خۆیەتی و بۆیە ئاسان نییە، بتوانی و بوێری ئەوە بکەی کە قەڵەم بخەیتە سەر ئەو ڕۆمانە و هەڵسەنگاندنی بۆ بکەیت، بەڵام ڕەنگە هەر یەکەمان کاتێ کتێبفرۆش دەخوێنینەوە لە دەڵێوە دەڵێ جەخار کە لەسەری نەنووسیت ئەگەر چی لە ئاستی پێویستیشی دا نەبیت.
کتێبفرۆش سەرەتا بە ناوی کارەکتەری سەرەکی ڕۆمانەکە دەست پێ دەکات، کۆتایشی بە واڵایی بە خوێنەر جێ هێشتووە، بەمەش نووسەر گێڕەکییەتی هیچ کەسەرێک لە ناخی خوێنەر جێ نەهێڵێ و خۆی خاوەنی بڕیاری ڕووداوەکان بێت، ئەمەش داهێنانەکی نووسەرە و بەر لە ئەو کەسی تر ئەم شێوازەی کۆتایی بە کار نەهێناوە.
ئەوەی دەمەوێ لەسەری بوەستم، ئەو زمانە پاک و پاراوەیە کە سابیر ڕەشید هەیەتی خەریکە تا ئاستی ئیرەیی پێ بردن، کەوتوومەتە ژێر کاریگەری جوانووسی و کوردی زانیی ئەو. دەتوانم بڵێم سابیر ڕەشید هەر خۆی هەمبانەبۆرینەیەکیترە لە ناو ڕۆماندا، کە شارەزایی نەبڕاوەی لە زمانی کوردی و زارەوەی شار و باژێڕەکان هەیە، بگرە گووندە دوورە دەستەکانیشی لە بیر نەچووە. وەلێ حەیفە کە دەبوایە وەک خۆشی دەڵێ پێوست بوو فەرهەنگۆکێک بە ئەو وشە و زاراوە کوردیانەی دابنابوایە کە زۆرینەی خوێنەران پێی ئاشنا نین واتاکانی نازانن، بەتایبەت ئەو ووشانەی وەک بنەس، خەفە، فەدی،خەفک، نەبان.

ئەو ڕۆمانە لێوان لێوە لە ڕستە و وەسفی جوان، هەروەک لە لاپەڕە ٧ سەبارەت بە منداڵی ئومێد دەڵێی: هەرکەسە و پەرێزی خۆی پاکژ دەکردەوە و کەس نەیدەگوت کە گەنەی تەنهاڵاندووە.
سابیر ڕەشید لەو ڕۆمانە مەبەستییەتی شەڕشەک لە ناو شەڕشەکیتردا بکات، ئەمەش بە گێڕانەوە بە مێژووی سەردەمی بەعس و نیشان دانی ئازار و چەرمەسەرییەکانی تاکی کورد و گەلانی عێراق، لەسەر دەستی ڕژێمی بەعس و خنکانی ئازادییە لەو سەردەمەدا. سابیر ڕەشید لێزانانە دەمانباتەوە بۆ ناو ڕووداوەکانی ڕابردوو، ئەویش لە ڕێگای بیرەوەرییەکان و فلاشباگەکانی کارەکتەری سەرەکی ڕۆمانەکە و

نیشاندانی دیمەنی خۆکوژی ئومێدە، کە نووسەر ناوەناوە دەمانباتەوە سەر ئەوبانەی کە ئومێدی هیوا لێبڕا و دەیەوێ خۆی تێدا هەڵدێرێ. ئەم تەکنیکە هەم تازەیە و هەمیش کلیلی گێڕانەوەی ڕووداوەکانی ڕۆمانەکەیە. لەم ڕۆمانە هەر لە سەرەتاوە تا کۆتایی نووسەر وەک گێڕەوەی سەرەکی ڕووداوەکان ئامادەگێیی هەیە.

سابیر ڕەشید زۆر بەدیقەت و ووردە لە دەستنیشان کردنی ڕووداوەکان و خستنە ڕووی هەموو ووردەکارییەکانی ژیانی ئەو سەردەمە و دەیەوێ بە نەوەی نوێ بڵێ ئەو دەسکەوتانەی ئێستا زادەی مەینەتییەکان و قوربانی دانی پاڵەوانانی ڕابردووە. هەروەها ئەوەشی لە بیر نەچووە کە ئەوانەی دوێنێ هەوێنی داهاتوو بوون، هەموویان لەگەڵ شۆڕش ڕاستگۆ نەبوون و یەکڕیزی نیوان خۆیان نەپاراستووە، لە ئاست خواستی گەل نەبوون. هەر بۆیەشە لە لاپەڕە ۳۵ دا دەڵێ: ئەوان دەمان وەها بوو هەموو دژەکانی بەعس و ڕژێمەکەی هەر لە شیوعی و مارکسی و حیزبە نەتەوەییەکانی کوردستان و ئیسلامییەکانیش لە خۆپیشاندەکاندا خۆیان لە یەکدی جیا نەدەکردەوە، شان بە شانی کەسانی بێلایەن هەموو پێکەوە بە یەک ئامانج دەڕژانە سەر شەقامەکان. یاخود لە لاپەڕە ۱۱٤ دەڵێ: دوایش ئەو هەڵوێست و خەبات و کارە ترسناکەی ئەوان هەمووی بوو بە بەقی سەر ئاو. دواتر دەڵێ: پێش ڕاپەڕین قاتی دوو پارچەی ڕەفیق حزبییەکانی بەعسیان دەپۆشی، لە ڕۆژی ڕاپەڕین وێنەی سەرکردەکانی کوردییان بەرزکردەوە، دوایی هەر ئەوانیش بوون بە بەڕێوەبەری گشتی و کەسی لە پێشی دەزگە حزبی و حکومییەکان. بەم جۆرەش خەمی سابیر ڕەشید ناعەدالەتی و نادادپەروەری کۆمەڵایەتی و بەرژەوەندیخوازیی سیاسییە، خەمی نەتەوەیەک لەسەر زاری کتێبفرۆشێک دەخاتە ڕوو.

سەرەڕای زمان زانی و لێهاتووی نووسەر و دەوڵەمەندی ڕۆمانووس لە وشە و زاراوەناسی، بەڵام دەبێ ئەو ڕاستییە بدرکێنم کە نووسەر سەرباری ئەو توانایە لەبن نەهاتووی نەیوستووە خۆی لە وشە عەرەبییەکان بپارێزی ئەمەش بەدیدگای من ڕۆمانووس بە دەستی ئەنقەست هەندێ وشەی عەرەبی بەکاربردوە، لەوانە موبایعە، تەلایع، غابات. دەبێ بگوترێ ئەمە کاریگەری نەرێنی دەکاتە سەر ئەو نەوەیەی کە گەرەکییەتی لەو کۆڕە نووسەرانە فێری زمان بێت، چونکە وەک ڕێچەکەیەک سەیر دەکرێن.

ناچارین کە ئەو حەقیقەتەش بخەینەڕوو لە هەندێ شوێن ڕۆمانووس تیرەکانی ئامانجیان نەپێکاوە، یاخود پێچەوانەبۆتەوە وەک لە لاپەڕە ۳۳ دەڵێ: ئەوان لێنەگەڕان هیچ کەسێک لە سەلاح نزیک بێتەوە، ئەویش هەر پێلی دەکوتا و هاواری فریاکەوتنی دەکرد، دوایی هاواری ئاوی دەکرد هەر هاواری دەکرد: ئاو، ئاو، ئاوم بگەیینن خنکام. دواتر

دەڵێ: ئەمنەكان نەيانهێشت نەكەس لێى نزيك بێتەوە...... نە كەسيش بە قومێك ئاو لێوانى وشكى تەڕ بكات. كە ئەمە پێچەوانەى زانستى پزيشكييە، چونكە دواى هەر خوێن بەربوونێك و برنداربوونێك نابێ ئاو بە بريندار بدرێت، چونكە ئاو دەبێتە هۆى كوشتنى، كەواتە لێرە بەعسييەكان كارێكى باشيان كردووە كە نەيانهێشتوە كەس ئاوى پێ بدات، نەك نەنگى.

هەروەها لە لاپەڕە ٥٢ ئومێد بە خاتوونى ژنى دەڵى: چۆن توانيت خۆشەوستى من زيندەبەچاڵ بكەيت و لەگەڵ گەنجێك ببيتە خۆشەوەيست كە وەك كوڕى تۆيە؟ كە مەبەستى حەزلێكردنى ڕێدارى دوكاندارە، لێڕە پرسيارێك ڕووبەڕووى خوێنەر دەبێتەوە ئايە سەربارى ئەوەى ئومێد ڕۆشنبيرە و خاتوونى لە مەلهاكان دەرهێناوە و تعميدى كردووە، بەڵام هيچ پياوێكى □□ژه□□اتى هەرچەند ڕۆشنبير□ش بێ، ئەم توانەيەى نييە هێندە خوێن سارد بێ كە قبووڵى ئەوە بكات ژنەكەى لە دواى ئەو پەيوەندى لەگەڵ پياوەكيتر هەبێ و كەچى كاردانەوەيەكى هێندە لاوازى هەبێ و بە زمان گفتووگۆى لەبارەوە بكات.

بە هەمان شێوە لە لاپەرە ١٢٢ گفتووگۆيەكى تێر و تەسەلى ئومێدى گيراو لە گەڵ جەلادەكانى ئەمن، سەبارت بە هەر دوو كتێبى سەرمايەى كارڵ ماركس و خودا لە كوێيە؟ كە ئومێد هەردوو كتێب لە كتێبخانەيەكى فەرمى بەغدا دەكڕێ و دواتر لەسەرى دەستگيرى دەكەن. ئەو لە جەلادەكان دەپرسێ گەر ئەمانە ياساخن كەوايە بۆچى ئەم كتێبە و چەندين كتێبيتر لە كتێبخانەكانى بەغدا د□ف□رش□ن؟ ئەمنەكەش بەم جۆرە وەڵامى ئومێد دەداتەوە: ئێمە مەبەستى خۆمان هەيە، كە بۆچى لە كتێبخانەكاندا قەدەخەمان نەكردووە، تا بزانين چ كەرێكى وەك تۆ خۆى لە ئێمە ئاشكرا دەكات و دەيانكڕێت. ئەمەش شتێكى لۆژيكى نييە كە بەعس بەم هەموو توند و تيژى و پيلان و سستماتيكەيەوە نهێنييەكى خۆيان بۆ كەسيكى زيندانى وەك ئومێد ئاشكرا بكەن، كە ئەويش بە بۆچوونى ئەوان كاديرێكى سەر بەرێكخستنەكانى شيوعييەت بووبێ.

دواتر لە سەر هەمان بابەت كە ئومێد لەڕێگاى كاوە سەرسپى و موسا ئەبوشواڕبى مەفرەزە تايبەتييەكان، دواى ئەم هەموو دەست ماچ كردن و ئازار و مەينتيانەى كە ئومێد لەدەست دەزگا داپڵۆسێنەرەكانى بەعس بە هۆى بوونى دووكتێب لەماڵەكيدا چەشتبێتى، كەچى ئومێد لە كاتى بەربوونيدا داواى هەردوو كتێبەكە دەكاتەوە و دەڵى: ئومێد جارێكى ديكە چاوەكانى بە دنياى دەرەوە هەڵێنا يەوە، ئەو داواى هەردوو كتێبەكەى كردەوە، بەڵام نەياندا يەوە بە بيانوى ئەوەى كە دەستى بەسەردا گيراوە.

هەمديسان لە لاپەڕە ١٣٣ تا ١٣٥ كاتێ چياد ناسراو بە عەباس لە سەر ڕاسپاردەى دەزگاى ئەمنى دەيەوێ لە باخچەى كوران بە دەمانچە ئومێد

بکوژە، سەرلەبەری پیلانی کوشتنەکەی بە ئومەد دەڵێ! هەرچەندە تا ئێستا پەشیمان بوونەوەی لە کوشتنەکەی دەرنەبڕیوە. ئەمەش خاڵێکی لاوازی دەزگاکە دەخاتە ڕوو کەچی لە ڕاستیدا ئەم دەزگایە تۆکمەترین و توندترین دەزگای ئەمنی عێراقی و ناوچەکە بوو بە گشتی. پاشان کە چیاد دەستی دەلەرزی و پەشیمان دەبێتەوە. لە لاپەڕە ١٥٣ و١٥٤ چیاد لە بڕی کوشتنی ئومەد بڕیاری خۆ کوشتن دەدات، لە ترسی ئەوەی نەبادە دەزگای ئەمنی بە هۆی بە جێ نەهێنانی ئەرکەکەی لەناوی بەرن، لە کاتێکدا چەندین هەڵبژاردەیتری هەبوو، لە بڕی خۆکوشتنی چیهاد، جوانتر دەبوو گەر ڕاکردن و چوونی بۆ ئێران، کە خۆی شیعە مەزهەب بوو، یان خزانی بۆ نێو گروپەکانی شاخ و بۆ نێو هێزە بەرهەڵستکارەکان جوانتر دەبوو، لە پەشیمان بوونەوە لە خراپەکاری یەکسان بکرێ بە خۆ لە ناو بردن. هەرچەندە نووسەر چەندین تێکستی لە بارەی کیشەو گرفتی تاکی ئەمن و پیاوی دەزگا سیخووڕەکان خستۆتە ڕوو، من ئەمە بە پاکانە نازانم بۆ ئەو دەزگایە بەڵکو ڕۆماننووس دەیەوێ بڵێ دواجار کەسانی خراپ لە بنەڕەتدا خراپ نەبوون، بەڵکو ژینگە و بارودۆخ خراپیان دەکات، بەدەریان ناکات لە هەستی مرۆڤ بوون، ئەمەش یەکێکە لە جوانییەکانی ڕۆمانەکە.

بەهەمان شێوە هەڵبژاردەی کوشتن و تیرۆرکردنی ئومەد لە قەرەبالخترین شوێنی باخچەی کوران و ناو جەرگەی شاری هەولێر، ئەمە لە دیدگای شۆڕش دەچێ، نەوەک سەردەستە و دەسەڵاتداریەتی بەعس. چونکە هەموومان دەزانین ڕژێمی بەعس هەموو کوشتنێکی بە یاسا دەکرد واتە هەرەمەکی نەبوو، بەڵکو یان بەڵگەیەکیان بۆ دروست دەکرد، یان بە زۆر دانپێدانانیان پێ دەکرد. مەبەستمە بڵێم ئاسان بوو، کە بەعس ئومەدی کتێبفرۆش لە سێدارە بدات، هەر تۆمەتێک و بیانوێک بۆ سەریدا بسەپێنن، هەروەک ڕۆماننووس خۆشی لە لا ١٦٤ دەڵێ: ئەگەر بە دان پێدانانیش نەبێت، دکارن بڕیاری دادگەی ئەمنی بە ڕێکبخەن و بە دانپیانانی خۆی حوکمی بەسەردا بسەپێنن، ئەوسا، یان لەسێدارەی دەدەن.

لە بەشی (٨) و لاپەڕە ٢٢٨ کە دواین ڕێگری لە بەردەم خۆکوژیەکەی ئومەد یادداشتەکانی چیاد دە، کە بەر لە خۆ کوشتنی دابووی بە ئومەد، ئەمەش تەکنیکێکی جوان و تازەیە لە ڕۆمانی کوردیدا. بەمە ڕۆمانێکی فارسی بیرهێنامەوە، بە ناوی (ئاناهیتا کجا است لە نووسنی ئەحمەد ودی) کە بەهەمان شێوە کارەکتەری سەرەکی ڕۆمانەکە، بە ناوی ئاناهیتا بەر لە خۆفڕێدانی لەسەر چیایەکی دالاهۆی ناوچەی کرماشان یادداشتەکانی بە زاهیدی دڵدارەکەی دەنووسێتەوە. بە کەسێک دەسپێرێی کە دوای مردنی خۆی بە زاهید بگەیەنێت. هەر ئەمەش دەبێتە

هۆی زیندوومانەوەی زاهید. وەلێ لە کتێبفرۆشدا یادداشتەکانی چیهاد نەبووە هۆی رزگار کردنی گیانی ئومێد، بۆیە لە لاپەرە ٢٥٥ و کۆتایی ڕۆمانەکە دەڵی: لەگەڵ کەوتنی بۆ سەر زەوی، چەپکە گوڵەکەی دەستی خاتوون هەڵوەری و نەیتوانی بۆنی بکات. لە ژێرەوەش سابیر ڕەشیدی ڕۆمانووس بە چەند تێکستێک خوێنەر سەرپشک دەکات، کە چۆن کۆتایی ڕۆمانەکەی پێ خۆشە با وێنای بکات. دەنووسێ: تۆی خوێنەریش بەشدارێکی ئەم ڕۆمانەی، بۆیە دەتوانیت بە وستی خۆت کۆتاییەکەی لە هزری خۆتدا بئافرێنی.

بەڵام نووسەر خۆی کۆتایی بە دەرنجامی ڕۆمانەکە هێناوە، واتە هەموو دەرچەیەکی داخستووە، بۆیە بە ڕوانینی من باشتر دەبوو، کە دیمەنی کۆتایی هەر وا جێ هێشتبوایە، کە ئومێد لەسەربان خۆی فڕێنە دابوایە، بەڵکو هەر بە کراوەیی مابایەوە و تەنیا، دەسکە گوڵەکە کەوتە سەر زەوی و چەپکە گوڵەکەی دەستی خاتوون هەڵوەری و نەیتوانی بۆنی بکات.

ئەمە تێگەیشتن و ڕوانینی من بوو، ڕەنگە خەون و تێگەشتنی ڕۆمانووس بە جۆرێکیتر و بینینێکیتر بێ بۆ ڕووداوەکان. ماوەتەوە بڵێم کتێبفرۆش یەکێکە لە شاکارە هەرە جوانەکانی ئەدەبیاتی کوردی ئەو سەردەمە کە من خوێندومەتەوە.

دڵشاد کاوانی

شاند هات و شاند چوو خۆخهڵەفاندنه … ئەحمەد رەجەب

ماوەی شەش ساڵە هاوڵاتیان رۆژانە گوێیان لە وشەی شاندەو ئەم وشەیە بوو بە قەوانێکی سواوو جێی پێکەنینی خەڵك و بەرپرسان ئەوەندە وتیان شاند هات و شاند چوو کەس گوێیان لێ ناگرێت و بە درۆزن و فێڵبازو ساختەچی ناویان ئەبن و لە بەرامبەریشدا ئەمان هەر خەریکی پارە کۆکردنەوەن بۆ خۆیان و خێزان و زورناژنەکانیان.

بە کوردی و بە کورتی : پێویستە حکومەتی هەرێمی کوردستان رۆژانە —— 250 —— هەزار بەرمیل نەوت رەوانەی بەغدا بکات بۆ کۆمپانیای هەناردەی نیشتمانی (سۆمۆ) لە بەرمبەردا حکۆمەتی ناوەند پشکی

ساڵانەی هەرێم (بودجە) و مووچەی فەرمانبەران بنێرێت بەڵام حكومەتی كوردستان ئیفلیجەو و بەندكراوەو ئەترسێت راستییەكان بخاتەروو، حكومەتێك بە خواست و ئارەزووی چەند هەرزەی كاڵفام و وەزیرێك یان تاكە حزبێك نەوتی كوردستان بۆ ماوەی 50 ساڵ بە بەلاش بداتە توركیای داگیركەر چۆن چۆنی ئەتوانێت رێكەوتن لە گەڵ لایەنێكی تردا واژوو بكات.

ئاستەمە هەرێمی كوردستان بتوانێت بریارێكی نیشتمانی دەربكات و بە توركیا بڵێت: چیتر پابەند نابین بەو رێككەوتنامە پر شەرمەزارییەو نەوتی كوردستان نادەین بە ئێوە چونكە ئەو رێككەوتنامەیە بە نهێنی و بە بێ ئاگاداری خەڵكی كوردستان واژووكراوەو، هەروا ئاستەمە حكومەتی كوردستان رۆژانە 250 هەزار بەرمیل نەوت بدات بە بەغداو بە هۆی چەندین گریبەست لە گەڵ كۆمپانییەكانی نەوتدا.

هەندێ لە بەرپرسانی كوردستان رۆژانە ئەپارێنەوە توركیا خاكی كوردستان بە تەواوەتی داگیربكات بۆ ئەوەی لە سەر ئێشەی رادەستكردنی نەوت بە بەغدا نەمێنێت و رزگاریان بێت و، ئەوەندە درۆیان كرد حكومەتی ناوەند زاڵ بوو، بۆ لە نەوت داوای دەسكەوتی خاڵە سنوورییەكان وئاسمانییەكانی كوردستان ئەكات و، حكومەتی كوردستان بەوەش قایل بوو بەڵام بەڵێنیدا بەڵێنەكانی جێبەجێ نەكردو داواشی لە حكومەتی ناوەند كرد مووچەی فەرمانبەران بدات و، ئەویش قایل بوو ئەو پارەیە راستەوخۆ وەك هەموو پارێزگاكانی عێراق بدات و، لە هەڵدانەوەی لاپەرەكانی فەرمانبەران دوسییەی گەندەڵی چەندان ملیاردرۆلار دۆزرایەوە گوایە خەرج ئەكرێت بۆ فەرمانبەران و، لە راستیدا بۆ بندیوارەكانە كە بوونیان نییە خەرج ئەكرێت و پارەكە ئەچێتە گیرفانی بەرپرسانی سیاسی حزبە دەسەڵاتدارەكانی كوردستان و، ئەوەش وا ئەكات حكومەتی ناوەند پابەند نەبێت بە داواكارییەكانی حكومەتی هەرێم و ، ئەم بەزمە چەند جارێك سەریهەڵداوەو شاراوەتەوەو گەندەڵكاران لە ناو خۆیان رێككەوتوون لە سەر دابەشكردنی ئەو دەسكەوتانە.

پێویستە هاوڵاتیانی كوردستان بێدەنگ نەبن و بە حكومەت بڵێن ئیتر بەسە درۆو سەرپێچی و قەیران دروست مەكەن و مووچەی شەهیدان و مامۆستاو فەرمانبەرو ئەنفالكراوەكان و زیندانیانی سیاسی و پێشمەرگەو خانەنشینان بدەن و، هەوڵ بدەن بە راستگۆیی هەڵسوكەوت بكەن و كەس فریو مەدەن و، بە ناردنی شاندو هاتنەوەی شاندو لە كۆمەڵێك درۆیی ئامادەكراو دوور ببنەوەو چیتر خۆتان ریسوا مەكەن و، ئەگەر ناتوانن ئەو گری كوێرەیە كە خۆتان دروستان كردووە بكەنەوەو چاروسەر بۆ كێشەو گیروگرفتی هاوڵاتیان بدۆزنەوە واز لە حكومەت بێنن و، دەست بەرز بكەنەوەو راشكاوانە بڵیێن

شکستمانخواردووه و لێمان ببوورن.

هاوڵاتیان کە لە سەر شاشەی تەلەفزیۆنەکان چاویان بە شاندێکی گەورەی هەرێمی کوردستان ئەکەوێت ئەوەندە بێزار بوونە یەکسەر تەلەفزیۆنەکە دائەخەن یان کەناڵەکە بۆ کەناڵێکی تر ئەگۆرن و، بەو هاتوو چۆیەوە پارەیەکی تر خەرج ئەکەن و، هەموو جارێك بە دەستی بەتاڵ ئەگەرێنەوەو یان پەنا بۆ درۆ ئەبەن و، وتراوە (پەتی درۆ زۆر کورتە) و، پرسیار ئەوەیە تاکەی شاندناردن درێژەی ئەبێت؟.

پێش ماوەیەك حکومەتی ناوەند لە گەڵ حکومەتی هەرێمی کوردستان کۆبوونەوەو لە سەر دروستکردنی دوو لێژنە رێککەوتن، یەکەمیان بۆ جێبەجێ کردنی بەندی (مادەی) 140 و کێشەی ناوچە دابروەکان و پێشمەرگەو دووەمیان بۆ هەناردەی نەوت و رادەستکردنی دەروازە سنوورییەکان و فرۆکەخانەکانی هەولێرو سلێمانی و، ئەوەی سەیرە ئەم دوو لێژنەیەی (حکومەتی ناوەندو حکومەتی کوردستان) تا ئێستا هیچ کۆبوونەوەیەکیان نەکردووەو، کەس نازانێت و پرسیار ئەکەن و ئەڵێن ئایا بەو دوو لێژنەیە هەموو کێشەکان چارەسەر ئەکرێن ؟ چۆن؟ کەی؟!.

حکومەتی کوردستان 400 ملیار دیناری وەرگرت و لە پر نەماو حکومەت دەستی کردن بە هاشەو هوشەو لە راگەیاندنەکانی وایپشاندا ئەو پارەیە بۆ خزمەتگوزاری خەرج کراوەو کەس باوەری پێی نەکردو، حکومەت بە دوای کڵاوی بابردوو ئەگەرێت و ئەڵێت 400 ملیار دۆلاومان لای حکومەتی عێراقەو، بە خەیاڵی خاوی بەرپرسان نیازیان وایە ئەوەی سەدام حوسەێنی دیکتاتۆر کردوویەتی ئەم حکومەتە قەرەبووی بکاتەوەو بەم شێوەیە هەردوولا کات ئەکوژن و درێژە بە درۆو گاڵتەو گەپەکەیان ئەدەن و بەرپرسان سوودمەندن و هاوڵاتیان مووچەی خۆیان وەرناگرن و حکومەت هەشت مووچەی فەرمانبەران و دوازدە موچەی خانەنشینانی نەداوەو، حکومەتێکی لەم چەشنە نەبوونی لە بوون باشترە.

ئەگەر حکومەتی هەرێمی کوردستان رۆژانە زیاتر لە یەك ملیۆن بەرمیل نەوت بفرۆشێت بەبێ رەزامەندی حکومەتی ناوەندو پارەکەی نەدات بە (خەزێنە گشتی) و مووچەی فەرمانبەران و هاوڵاتیان نەدات بە روون ئاشکرا دیارە ئەو پارەیە ئەدزرێت و، تاقمێکی مشەخۆر دەوڵەمەند ئەبن و، فەرمانبەران و خەڵکی زەحمەتکیش بە پرسی و بێ پارەو نەخۆشی ئەمێننەوەو ئەو کەسە باس لە دزی و گەندەڵی وستەمی ئەم دەسەڵاتەی کوردستان بکات راوئەنرێت و ئەیگرن و بێ سەروشوێنی ئەکەن و لێپرسینەوەش قەدەغەیە.

بۆ ئەوەی هاوڵاتیان فریو نەدرێن قەیرانی حکومەت چوار پێنج ساڵە هەیەو ئەو کات نەوت زۆر گران بوو پارەیەکی باشی ئەکردو کۆرۆنا نەبوو، بۆیە ئەمە ئەڵێم چونکە حکومەتی بێ توانا قەیرانەکە ئەخاتە

ئەستۆی دابەزینی نرخی نەوت و پەتای کۆرۆناو، ئەم کردەوانەی حکومەت زیاتر ڕێگا بۆ دەستێوەردانی دەرەکی بەتایبەت تورکیا و ئێران خۆش ئەکات و، باشتروایە حکومەت لە خۆبایی نەبێت و زیادرەوی نەکات و باسی وڵاتپارێزی لە بیر بکات و ئەوە ئەوانن ڕێگایان داوە بە تورکیا بە ڕێگەی قیرتاو کوردستان داگیر بکات.
ئەگەر حکومەتی کوردستان بەو بیروبۆچوونە دوگمایە رەفتار بکات نەهامەتیی و ناخۆشی زیاتر بۆ هاوڵاتیان ئەهێنێت و، جێی داخە بەرامبەر بەو دۆخەی هەرێمی کوردستان پەرلەمان بێدەنگەو ، لە بارەی پەرلەمانەوە پێویستە بڵێن خەرمان بەرەکەت لە پاش 5 مانگ کۆبوونەوەی کرد!.

27/7/2020

.
.

پرۆژەی 100 ساڵەی زیرەک – ڕێداکسیۆنی فیلم، وێنە، دیزاین.

ڕاگەیێندراوی ژمارە1
ڕێداکسیۆنی فیلم، وێنە، دیزاین

وێنە دەتوانێ گەلێک لە لایەنەکانی ژیان و بەسەرهاتەکانی حەسەن زیرەک دەربخات، حەسەن زیرەک کێ بوو؟ لە کوێ بوو؟ چی کرد؟ بۆ گرنگە زیرەک وەکوو خۆی لە وێنەکاندا ببینین و لێی تێبگەین؟ پاراستن و بەرزنڕخاندنی بەرهەمەکانی حەسەن زیرەک بۆچی پێویستە؟ سەد ساڵەی حەسەن زیرەک چییە و چ ئامانجێکی هەیە؟ گرنگیی وێنەکانی زیرەک کامەیە؟ بۆ پێویستە کۆ بکرێنەوە؟ گەوهەری وێنەکان چی دەردەخەن؟ وێنەی شەخسی و بەڵگەوێنەکان بۆ گرنگن؟
با پرۆژەی سەد ساڵەی زیرەک، پرۆژەی هەموومان بێ. لێرەوە، داوا لە هەر کەس، لایەن، ڕێکخراو و ناوەند دەکەین، گەر خاوەنی وێنەی حەسەن

زیرەک هەن، بۆمان بنێرن. ئامانجی ئیمەیە، کۆکردنەوە و ئەرشیفکردنی
وێنەکانی شەخسی و تایبەتی و گشتیی حەسەن زیرەکە لە فۆرمی
دیجیتاڵ، کتێبی وێنە و هەروەها ڕێکخستنی پێشانگەی تایبەت.
تکایە ئەم ڕاگەیەندراوە بە گرنگ وەربگرن و بە هەرشێوەیەک بۆتان
گونجاوە بڵاوی بکەنەوە، هەتا بتوانین بە یەکەوە بانکی زانیاریی
لە وێنەکانی زیرەک سازبکەین و لە سەد ساڵەی زیرەک ئالبوومی
تایبەت بۆ بەکارهێنانی هەمەچەشنی هونەری ئامادە بکەین.
ڕێداکسیۆنی فیلم، وێنە، دیزاین، سوپاسگوزار دەبێ گەر ئەم خاڵانەی
خوارەوە ڕەچاو بکرێن:
گەر ئیمکانی هەبێ وێنەی سەرەکی بنێردرێ.
1- چۆنیەتیی وێنەکان باش بن، واتە ئەگەر وێنەی چاپکراوی کۆنە، بۆ
کوالیتیی (۳۰۰ dpi) سکان بکرێت و بۆ PDF بنێردرێت، تکایە بۆ
مۆبایل وێنەیان مەگرن.
2- تکایە وێنەکان وەک خۆیان بنێرن و بە هیچ بەرنامەیەک ڕەنگ و
چۆنیەتیی وێنەکان مەگۆڕن.
3- تکایە وێنەی(چەند کەسی) هەر وەک خۆی بنێرن و کەسانی تر کە لە
وێنەکەدا هەن، دەرمەهێنن.
4- گەر شوێن و ساڵی گرتنی وێنەکان دەزاندرێ، ئاماژەی پێبدرێ.
5- تکایە خۆ لە نووسینی سەر وێنەکان، یان مۆر و لۆگۆ خستنە
سەریان بپارێزن.
6- گەر ناوی وێنەگەر دەزاندرێ، ئاماژەی پێبکرێ، لە زۆربەی وێنە
چاپکراوە کۆنەکاندا ناو یان لۆگۆی وێنەگر لە پشتی وێنەکان مۆر
کراوە، ئەگەر وێنەگرێکی لە ژیاندا ماوە پرسی پێ بکرێت و
تەلەفون، ئیمەیل یان هەر ئامرازێکی پەیوەندیی تری کە هەیە بۆ
ئێمەی بنێرن.
7- گەر ناوی کەسەکانی وێنەی (چەند کەسی) دەزاندرێ، ناوەکانیان
بنووسرێ.
ڕێداکسیۆنی فیلم، وێنە، دیزاین، کتێبی ئاڵبوومی سەد ساڵەی زیرەک،
کە بە شێوەیەکی هونەریی و چۆنیەتیی باش لە چاپ دەدرێ، پێشکەش بە
وێنەگرەکان دەکات. هەروەها ناوی هەموو ئەو کەسانەی خاوەنی
سەرەکیی وێنەکان بن، لە کتێبەکەدا ڕادەگەیێنرێت و مافی کۆپی
ڕایتسی کەسەکە پارێزراو دەبێت. بێگومان هەموو ئەو کەسانەی
بەشداریی ئەم هەڵمەتە دەبن، سوپاسنامەی تایبەتیی سەد ساڵەی
زیرەکیان بە فەرمی بۆ دەنێردرێت.